MINISTERSTWO PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Departament Rynku Pracy

BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY OD MOMENTU ZAREJESTROWANIA SIĘ

Analiza zmian w latach 1993-2008

DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI

Analiza zmian w latach 2005-2008

Warszawa – maj 2009 r.

Opracowanie:
Stanowisko do Spraw Analiz i Statystyki (JMŁ)

Przedruk w całości lub w części oraz wykorzystanie
danych statystycznych w druku dozwolone
wyłącznie z podaniem źródła.

MINISTERSTWO PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
ul. Tamka 1
00-349 Warszawa

SPIS TREŚCI

Strona

Uwagi metodyczne....7
Streszczenie....9
1. Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się....14
1.1. Sytuacja na rynku pracy....14
1.2. Zmiany poziomu bezrobocia osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy....15
1.3. Średni czas pozostawania bez pracy....23
1.4. Terytorialne zróżnicowanie....27
1.5. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy zamieszkali na wsi i w mieście....30
1.6. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy według płci....32
1.7. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy według wieku....34
1.8. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy według poziomu wykształcenia....37
1.9. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy według stażu pracy....40
1.10. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy według sekcji działalności gospodarczej....41
1.11. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy według zawodów i specjalności....43
1.12. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy objęci aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu....46
2. Długotrwale bezrobotni....54
2.1. Różnice definicyjne i różnice w poziomie bezrobocia....54
2.2. Bilans długotrwale bezrobotnych....56
2.3. Terytorialne zróżnicowanie długotrwałego bezrobocia....59
2.4. Długotrwale bezrobotni zamieszkali na wsi i w mieście....61
2.5. Długotrwale bezrobotni według płci....62
2.6. Długotrwale bezrobotni według wieku....63
2.7. Długotrwale bezrobotni według poziomu wykształcenia....65
2.8. Długotrwale bezrobotni według stażu pracy....66
Aneks statystyczny....69

TABLICE:

TABLICA 1 – BEZROBOTNI WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY W LATACH 1993-2008 Stan w końcu kwartału....71
TABLICA 2 – BEZROBOTNI WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY W PROCENCIE DO OGÓŁEM ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH W LATACH 1993- 2008 Stan w końcu kwartału....72
TABLICA 3 – BEZROBOTNE KOBIETY WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY W LATACH 1993-2008 Stan w końcu kwartału....73
TABLICA 4 – BEZROBOTNE KOBIETY WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY W PROCENCIE DO OGÓŁEM ZAREJESTROWANYCH KOBIET W LATACH 1993-2008 Stan w końcu kwartału....74
TABLICA 5 – BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY W PODZIALE NA PŁEĆ W LATACH 1993-2008 Stan w końcu kwartału....75
TABLICA 6 – BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEŁUG GRUP WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I STAŻU PRACY W LATACH 1994 – 2008 Stan w końcu okresu sprawozdawczego....76
TABLICA 7 – ODSETEK BEZROBOTNYCH POZOSTAJĄCYCH BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG GRUP WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I STAŻU PRACY W LICZBIE BEZROBOTNYCH OGÓŁEM I W DANEJ GRUPIE W LATACH 1994 – 2008 Stan w końcu okresu sprawozdawczego....77
TABLICA 8 – BEZROBOTNI WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY, PŁCI ORAZ WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I STAŻU PRACY Stan w końcu 2008 r....78
TABLICA 9 – BEZROBOTNI OGÓŁEM ORAZ POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG PŁCI ORAZ WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I STAŻU PRACY Stan w końcu 2008 r. 79
TABLICA 10 – BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA, GRUP WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I STAŻU PRACY W LATACH 2000 – 2008 Stan w końcu okresu sprawozdawczego....80

TABLICA 11 – BEZROBOTNI ZAMIESZKALI NA WSI WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I STAŻU PRACY Stan w końcu 2008 r. 81
TABLICA 12 – BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY W LATACH 1999 – 2008 W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW Stan w końcu okresu sprawozdawczego 82
TABLICA 13 – BEZROBOTNE KOBIETY POZOSTAJĄCE BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY W LATACH 1999 – 2008 W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW Stan w końcu okresu sprawozdawczego 83
TABLICA 14 – RANKING WOJEWÓDZTW WEDŁUG ODSETKA BEZROBOTNYCH POZOSTAJĄCYCH BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY W LICZBIE BEZROBOTNYCH OGÓŁEM Stan w końcu 2008 r.. 84
TABLICA 15 – UDZIAŁ BEZROBOTNYCH OGÓŁEM ORAZ POZOSTAJĄCYCH BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY W WOJEWÓDZTWIE W OGÓLNEJ LICZBIE ZAREJESTROWANYCH ORAZ POZOSTAJĄCYCH BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY W KRAJU Stan w końcu 2008 r. 85
TABLICA 16 – BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG WIEKU W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW Stan w końcu 2008 r. 86
TABLICA 17 – BEZROBOTNE KOBIETY POZOSTAJĄCE BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG WIEKU W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW Stan w końcu 2008 r. 87
TABLICA 18 – BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW Stan w końcu 2008 r. 88
TABLICA 19 – BEZROBOTNE KOBIETY POZOSTAJĄCE BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW Stan w końcu 2008 r. 89
TABLICA 20 – BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG STAŻU PRACY W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW Stan w końcu 2008 r. 90
TABLICA 21 – BEZROBOTNE KOBIETY POZOSTAJĄCE BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG STAŻU PRACY W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW Stan w końcu 2008 r. 91
TABLICA 22 – BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG POLSKIEJ KLASYFIKACJI DZIAŁALNOŚCI W LATACH 1995 – 2008 Stan w końcu okresu sprawozdawczego 92
TABLICA 23 – BEZROBOTNI WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY I WEDŁUG POLSKIEJ KLASYFIKACJI DZIAŁALNOŚCI Stan w końcu 2008 r. 93
TABLICA 24 – BEZROBOTNI POPRZEDNIO PRACUJĄCY POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG GRUP ZAWODÓW I SPECJALNOŚCI ORAZ PŁCI W LATACH 1995 – 2008 Stan w końcu okresu sprawozdawczego 94
TABLICA 25 – BEZROBOTNI WEDŁUG GRUP ZAWODÓW I SPECJALNOŚCI ORAZ CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY I PŁCI Stan w końcu 2008 r. 95
TABLICA 26 – ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG PŁCI W UKŁADZIE POWIATÓW Stan w końcu 2008 r. 96
TABLICA 27 – BEZROBOTNI OGÓŁEM ORAZ POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY KORZYSTAJĄCY Z USŁUG PORADNICTWA ZAWODOWEGO ORAZ UCZESTNICZĄCY W ZAJĘCIACH KLUBÓW PRACY W LATACH 2000 – 2007 ORAZ W 2008 ROKU W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW W okresie sprawozdawczym 102
TABLICA 28 – BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY KORZYSTAJĄCY Z PORADY INDYWIDUALNEJ I UCZESTNICZĄCY W SPOTKANIACH GRUPOWYCH W LATACH 2000 – 2007 ORAZ W 2008 ROKU W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW W okresie sprawozdawczym 103
TABLICA 29 – WYNIKI DZIAŁANIA PORADNICTWA ZAWODOWEGO DLA BEZROBOTNYCH POZOSTAJĄCYCH BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY W LATACH 2000 – 2007 ORAZ W 2008 ROKU W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW W okresie sprawozdawczym 104
TABLICA 30 – WYBRANE GRUPY BEZROBOTNYCH POZOSTAJĄCYCH BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY UCZESTNICZĄCYCH W ZAJĘCIACH KLUBÓW PRACY W LATACH 2000 – 2007 ORAZ W 2008 ROKU W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW W okresie sprawozdawczym.. 105

TABLICA 31 – ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI OGÓŁEM, POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY OD MOMENTU ZAREJESTROWANIA SIĘ ORAZ DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW Stan w końcu 2008 r. 106
TABLICA 32 – ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI OGÓŁEM, POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY OD MOMENTU ZAREJESTROWANIA SIĘ ORAZ DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI W UKŁADZIE POWIATÓW Stan w końcu 2008 r. 107
TABLICA 33 – STRUKTURA BEZROBOTNYCH OGÓŁEM I DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA Stan w końcu 2008 r. 113
TABLICA 34 – STRUKTURA BEZORBOTNYCH OGÓŁEM I DŁUGOTRWALE BEZORBOTNYCH WEDŁUG PŁCI Stan w końcu 2008 r. 114
TABLICA 35 – WYBRANE KATEGORIE DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW Stan w końcu 2008 r. 115
TABLICA 36 – DŁUGOTRWALE BEZORBOTNI WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW Stan w końcu 2008 r. 116
TABLICA 37 – DŁUGOTRWALE BEZORBOTNI WEDŁUG STAŻU PRACY W UKŁADZIE WOJEWÓDZTW Stan w końcu 2008 r. 117

KARTOGRAMY:

KARTOGRAM 1. PROCENTOWY UDZIAŁ POZOSTAJĄCYCH BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY W LICZBIE BEZROBOTNYCH OGÓŁEM 31.XII.2007. 29
KARTOGRAM 2. UDZIAŁ DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W LICZBIE BEZROBOTNYCH OGÓŁEM 31.XII.2007 60

WYKRESY:

WYKRES 1. BEZROBOTNI WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY Stan w końcu 2008 r. 14
WYKRES 2. ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI OGÓŁEM ORAZ POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY W LATACH 1993-2008 Stan w końcu okresu sprawozdawczego 16
WYKRES 3. BEZROBOTNI WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY W LATACH 1994 – 2008 Stan w końcu okresu sprawozdawczego 18
WYKRES 4. BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY W PROCENCIE DO OGÓŁEM ZAREJESTROWANYCH W LATACH 1993 – 2008 Stan w końcu okresu sprawozdawczego 23
WYKRES 5. ŚREDNI CZAS POZOSTAWANIA BEZ PRACY W MIESIĄCACH Stan w końcu okresu sprawozdawczego 24
WYKRES 6. ŚREDNI CZAS POZOSTAWANIA BEZ PRACY WEDŁUG PŁCI W MIESIĄCACH (przyjmując jako górną granicę 36 miesięcy) Stan w końcu okresu sprawozdawczego 25
WYKRES 7. ŚREDNI CZAS POZOSTAWANIA BEZ PRACY WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA W MIESIĄCACH (przyjmując jako górną granicę 36 miesięcy) Stan w końcu okresu sprawozdawczego 25
WYKRES 8. BEZROBOTNI OGÓŁEM ORAZ POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG WOJEWÓDZTW Stan w końcu 2008 r. 28
WYKRES 9. ODSETEK BEZROBOTNYCH POZOSTAJĄCYCH BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY W GRUPIE BEZROBOTNYCH OGÓŁEM ORAZ WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA W LATACH 2000 - 2008 Stan w końcu okresu sprawozdawczego 31
WYKRES 10. BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG PŁCI W LATACH 1993 - 2008 Stan w końcu okresu sprawozdawczego 32
WYKRES 11 ŚREDNI WIEK BEZROBOTNYCH OGÓŁEM ORAZ POZOSTAJĄCYCH BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY Stan w końcu okresu sprawozdawczego 35
WYKRES 12 BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG WIEKU Stan w końcu 2008 r. 35

WYKRES 13 BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG WIEKU W LATACH 1994 - 2008
Stan w końcu okresu sprawozdawczego....36

WYKRES 14 BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
Stan w końcu 2008 r....37
WYKRES 15 BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W LATACH 1994 - 2008
Stan w końcu okresu sprawozdawczego....39
WYKRES 16 BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG STAŻU PRACY
Stan w końcu 2008 r....40
WYKRES 17 BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG STAŻU PRACY W LATACH 1994 – 2008
Stan w końcu miesiąca....41
WYKRES 18 BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY W PROCENCIE DO OGÓŁEM ZAREJESTROWANYCH WEDŁUG SEKCJI PKD W KOŃCU 2008 R. 42
WYKRES 19 BEZROBOTNI POPRZEDNIO PRACUJĄCY POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIECY W PROCENCIE DO OGÓŁEM ZAREJSTROWANYCH POPRZEDNIO PRACUJĄCYCH ORAZ WEDŁUG GRUP ZAWODÓW I SPECJALNOŚCI W KOŃCU 2008 R. 43
WYKRES 20 OSOBY BEZROBOTNE POZOSTAJĄCE BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY, KTÓRE ROZPOCZĘŁY PRACE INTERWENCYJNE I ROBOTY PUBLICZNE W LATACH 1994 - 2004
W okresie sprawozdawczym 48
WYKRES 21 BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY KORZYSTAJĄCY Z USŁUG PORADNICTWA ZAWODOWEGO W LATACH 2000 – 2008. 50
WYKRES 22 BEZROBOTNI OGÓŁEM ORAZ POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY UCZESTNICZĄCY W ZAJĘCIACH KLUBÓW PRACY W LATACH 2000 – 2008 52
WYKRES 23 BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY UCZESTNICZĄCY W PROGRAMACH SPECJALNYCH W LATACH 2000 – 2004
W okresie sprawozdawczym....53
WYKRES 24 DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY
Stan w końcu 2008 r....55
WYKRES 25 BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY ORAZ DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI WEDŁUG WOJEWÓDZTW
Stan w końcu 2008 r....56
WYKRES 26 BEZROBOTNI OGÓŁEM ORAZ DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI UCZESTNICZĄCY W AKTYWNYCH PROGRAMACH RYNKU PRACY W LATACH 2005-2008
W okresie sprawozdawczym....57
WYKRES 27 BEZROBOTNI OGÓŁEM ORAZ DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI UCZESTNICZĄCY W AKTYWNYCH PROGRAMACH RYNKU PRACY W 2008 ROKU..... 58
WYKRES 28 UDZIAŁ DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH ZE WZGLĘDU NA MIEJSCE ZAMIESZKANIA
Stan w końcu okresu sprawozdawczego....61
WYKRES 29 DUGOTRWALE BEZROBOTNI WEDŁUG PŁCI W LATACH 2005-2008
Stan w końcu okresu sprawozdawczego....63
WYKRES 30 DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI WEDŁUG WIEKU
Stan w końcu 2008 r....64
WYKRES 31 DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
Stan w końcu 2008 r....65
WYKRES 32 DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI WEDŁUG STAŻU PRACY
Stan w końcu 2008 r....66

UWAGI METODYCZNE

1. Sprawozdawczość rynku pracy jest opracowywana w ramach statystki publicznej, w związku z tym głównym aktem prawnym jest ustawa o statystyce publicznej z dnia 29 czerwca 1995 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 88, poz. 439, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na dany rok i Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na dany rok.

2. Dane o liczbie bezrobotnych obejmują osoby, które są zarejestrowane w urzędach pracy jako bezrobotne, zgodnie z obowiązującą ustawą. Do końca maja 2004 r. obowiązywała ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu. Od 1 czerwca 2004 r. weszła w życie ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.).

3. W literaturze przedmiotu wyróżnia się m. in. podział na bezrobocie długookresowe i długotrwałe [1]:

   - Bezrobocie długookresowe - rozróżniane ze względu na czas pozostawania bez pracy. Dotyczy osób pozostających bez pracy od 6 do 12 miesięcy. W rezultacie może przekształcić się w bezrobocie długotrwałe.
   - Bezrobocie długotrwałe – trwające dłużej niż 12 miesięcy, zwane chronicznym.

4. Pod pojęciem długotrwałego bezrobocia, w potocznym tego słowa rozumieniu, jak również w literaturze przedmiotu rozumie się bezrobocie trwające dłużej niż 12 miesięcy. W ramach statystyki publicznej od 1993 r. w okresach kwartalnych gromadzone są informacje dotyczące osób bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy, gdzie czas pozostawania bez pracy obejmuje aktualny okres pozostawania bez pracy, tj. od momentu ostatniego zarejestrowania się bezrobotnego w powiatowym urzędzie pracy, obliczony w pełnych miesiącach. Tym samym w sprawozdawczości urzędów pracy przyjęło się traktować jako osobę długotrwale bezrobotną pozostającą bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się.

   Obok wyżej przytoczonego rozumienia bezrobotnym długotrwale, zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (po nowelizacji), jest osoba pozostająca w rejestrach urzędów pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy. Oznacza to, że dane dotyczące osób długotrwale bezrobotnych według definicji zawartej w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy obejmują szerszą grupę osób niż tylko pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się.

   W związku z powyższym **opracowanie niniejsze zostało podzielone na 2 części. Pierwsza dotyczy osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się. Druga opisuje sytuację na rynku pracy osób długotrwale bezrobotnych zgodnie z definicją zawartą w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.**

   Dane o osobach długotrwale bezrobotnych w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy gromadzone są od początku 2005 r.

5. Informacje o osobach pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się oraz długotrwale bezrobotnych w 2008 r. zbierane były w sprawozdaniach:
   - miesięcznym - „Sprawozdanie o rynku pracy" – dane dotyczące bilansu długotrwale bezrobotnych.
   - kwartalnym - załącznik 1 „Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy" zawierający m. in. dane o osobach

[1] Leksykon Rynku Pracy, Krajowy Urząd Pracy, Warszawa 1997 r. str. 52 i 53

pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy i długotrwale bezrobotnych w podziale na wiek, płeć, poziom wykształcenia i staż pracy.

- półrocznych:
- Załącznik 2 „Bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy" zawierający m. in. informacje o osobach pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w podziale na sekcje działalności gospodarczej.
- Załącznik 3 „Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności" zawierający m. in. informacje o osobach bezrobotnych poprzednio pracujących i pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy w podziale na zawody i specjalności.
- rocznych:
- Załącznik 4 „Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, szkolenie bezrobotnych i poszukujących pracy, staż i przygotowanie zawodowe w miejscu pracy"
- Załącznik 5 „Bezrobotni zamieszkali na wsi według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy" zawierający m. in. dane o osobach pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy oraz długotrwale bezrobotnych zamieszkałych na wsi w podziale na wiek, płeć, poziom wykształcenia i staż pracy

6. Z dniem 1 stycznia 2005 r. Rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004 r. wprowadzona została nowa klasyfikacja zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 265, poz. 2644, z późn. zm.). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowego Standardu Klasyfikacji Zawodów ISCO-88 oraz jego nowej edycji z 1994 r. ISCO-88(COM), dostosowanej do potrzeb Unii Europejskiej. Zasadniczy układ klasyfikacji, kryteria klasyfikacyjne i system kodowy przyjęto zgodnie z ww. standardami.

7. W tablicach przedstawiających dane w procentach ze względu na elektroniczną technikę zaokrągleń w niektórych rubrykach nie zachodzą zgodności matematyczne.

8. Znak „x" w niektórych tablicach oznacza, że wypełnienie pozycji jest niemożliwe.

STRESZCZENIE

Wielkość subpopulacji osób pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się charakteryzują istotne wahania, które zasadniczo związane są ze zmianami w kształtowaniu się poziomu bezrobocia ogółem, wynikającymi przede wszystkim ze zmian gospodarczych z uwzględnieniem sezonowości zjawisk zachodzących na rynku pracy. **W okresach spadku bezrobocia notuje się również dynamiczne zmniejszanie się liczby długotrwale bezrobotnych, bo poprawa sytuacji na rynku pracy sprzyja skracaniu czasu poszukiwania zatrudnienia i spadkowi odsetka zarejestrowanych od ponad roku wśród ogółu bezrobotnych.** Do końca III kwartału 1994 r. liczba pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy systematycznie wzrastała do 1334033 osób, potem rozpoczął się okres spadku, choć nadal liczba długotrwale bezrobotnych była wyższa niż 1 mln. osób. W okresie od IV kwartału 1995 r. do końca 1999 r. liczba bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się nie przekraczała 1 mln osób, choć ponownie rozpoczęła się trwająca do końca I kwartału 2003 r. tendencja wzrostowa.

Równocześnie wzrastał udział omawianej grupy bezrobotnych w liczbie zarejestrowanych ogółem. W końcu 1999 r. 908321 osób było zarejestrowanych od ponad roku, co stanowiło 38,7% ogółu bezrobotnych. Według stanu w końcu 2003 r. w ewidencji bezrobotnych znajdowało się 1666871 osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się i stanowili oni 52,5% ogółu zarejestrowanych. Od 2004 r. liczba pozostających bez pracy ponad rok od momentu zarejestrowania się systematycznie spadała, a w związku z faktem, że spadek ten jest wyższy niż zmniejszanie się poziomu bezrobocia ogółem udział omawianej grupy bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych również zmniejszał się.

W końcu 2008 roku, w urzędach pracy zarejestrowanych było 1473752 bezrobotnych, w tym 501339 osób pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się. Poziom długotrwałego bezrobocia był najniższy analizując dane od początku 1993 r. W porównaniu ze stanem z końca 2007 r. liczba bezrobotnych ogółem zmniejszyła się o 15,6%, natomiast liczba pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy spadła o 36,3%. Szybszy spadek poszukujących zatrudnienia od ponad roku spowodował zmniejszenie się odsetka tych bezrobotnych z 45,1% w końcu 2007 r. do 34,0% w końcu 2008 r.

Liczba pozostających bez pracy ponad rok od momentu zarejestrowania się w końcu 2008 r. była ponad 3-krotnie niższa od najwyższej wartości (1709678 osób w końcu I kwartału 2003 r.). Z kolei wskaźnik udziału bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w ogólnej liczbie zarejestrowanych w końcu 2008 r. był o 19,8 punktu niższy od najwyższej wartości osiągniętej w końcu III kwartału 2003 r. (53,8%).

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy za długotrwale bezrobotną przyjmuje się osobę pozostającą w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy. Ujęcie takie powoduje, że od ostatniej rejestracji mogło upłynąć nawet kilka dni, ale jeśli osoba przez ostatnie 2 lata była łącznie 12 miesięcy w ewidencji, to jest zaliczana do wymienionej grupy. Z powyższego powodu **statystyka ta jest wyższa niż liczba bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się.** Do długotrwale bezrobotnych, zgodnie z definicją zawartą w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy zaliczono **w końcu 2008 r. 753773 osoby, tj. 51,1% ogółu zarejestrowanych (wobec 62,6% w końcu 2007 r.).** Ich liczba w ciągu roku zmniejszyła się o 31,1%, przy spadku liczby zarejestrowanych ogółem o 15,6%. **Omawiana grupa bezrobotnych była o 252434 osoby, czyli 50,4% większa niż populacja osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się.**

Istotny wpływ na strukturę bezrobocia mają zachodzące zmiany demograficzne oraz wzrost możliwości i zainteresowania podejmowaniem dalszej nauki. Powoduje to, że również wśród bezrobotnych zwiększa się udział osób starszych i lepiej wykształconych.

Struktura zarówno osób pozostających bez pracy ponad rok od momentu zarejestrowania się, jak i długotrwale bezrobotnych w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy nie przedstawia się korzystnie. W obu grupach więcej niż wśród bezrobotnych ogółem jest osób starszych. Ponadto tylko ok. 5,7% bezrobotnych długotrwale w myśl zapisów ustawy legitymuje się dyplomami wyższych uczelni i ponad 65,8% posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe lub niższe.

W końcu 2008 r. średni wiek zarejestrowanych bezrobotnych wyniósł 37,2 roku i był o 6 miesięcy niższy niż w końcu 2007 r. **Średni wiek osób pozostających bez**

pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się wyniósł w tym samym czasie 41 lat, tj. był o 3,8 roku wyższy niż wiek bezrobotnych ogółem. W odniesieniu do stanu z końca 2007 r. średni wiek osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy wzrósł o ponad 2 miesiące. Z kolei średni wiek osób długotrwale bezrobotnych (według definicji ustawowej) wynosił w końcu 2008 r. 40,3 roku, czyli był o 3,1 roku wyższy niż wiek bezrobotnych ogółem, ale również o ponad 8 miesięcy niższy niż średni wiek osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się. Potwierdza to, że wiek ma wpływ na czas pozostawania bez pracy.

Średni czas pozostawania bez pracy w końcu 2008 r. wyniósł 11,3 miesiąca i był o 2,8 roku krótszy niż w końcu 2007 roku. Jest to jednak wyłącznie informacja orientacyjna pozwalająca na porównywanie średniego czasu pozostawania bez pracy w poszczególnych okresach i dla wybranych grup bezrobotnych. Wynika to z faktu, że statystyka rynku pracy nie zawiera informacji na temat tego ile maksymalnie czasu osoba znajduje się w ewidencji bezrobotnych – do obliczeń przyjęte zostało, że jest to 36 miesięcy. Jeśli zwiększona zostanie górna granica czasu pozostawania bez pracy do 48 miesięcy wówczas średni czas pozostawania bez pracy wyniósł w końcu omawianego okresu 12,6 miesiąca, a przy granicy 60 miesięcy osoby zarejestrowane w urzędach pracy prawie 13,9 miesiąca poszukiwały zatrudnienia. Przyjmując jako górną granicę czasu pozostawania bez pracy 36 miesięcy kobiety niemal 3 miesiące dłużej niż mężczyźni poszukiwały zatrudnienia. Ponadto zaznaczyć należy, że osoby długotrwale bezrobotne w rozumieniu ustawowym poszukiwały zatrudnienia ok. 18,2 miesiąca. Czas pozostawania bez pracy wrasta wraz z wiekiem bezrobotnych i obniża się wraz z podnoszeniem się poziomu wykształcenia. Świadczy to o tym, że bardziej narażone na długotrwałe pozostawanie bez pracy są osoby starsze oraz posiadające niskie kwalifikacje zawodowe.

W końcu 2008 r. rozkład poziomu bezrobocia osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w województwach kształtował się podobnie, jak rozkład liczby bezrobotnych ogółem. Natomiast odsetek takich bezrobotnych w ogółem zarejestrowanych w danym województwie zawierał się w przedziale od 26,5% w województwie opolskim do 43,2% w województwie świętokrzyskim (rozpiętość 16,7 punktu procentowego). Przy czym rozpiętość tego wskaźnika na poziomie powiatów była wyższa i wyniosła 43,1 punktu procentowego (53,1% w powiecie makowskim w województwie mazowieckim wobec 10,0% w M.Gdyni w województwie pomorskim). Udział osób długotrwale bezrobotnych (w ujęciu ustawowym) zawierał

się w przedziale od 43,7% w województwie wielkopolskim do 59,1% w świętokrzyskim (rozpiętość 15,4 punktu procentowego), zaś w przypadku powiatów od 23,8% w M. Gorzów Wielkopolski do 73% w powiecie opolskim (rozpiętość wyniosła 49,2 punktu procentowego). **Wzrastająca rozpiętość odsetka długotrwale bezrobotnych zarówno na poziomie województw, jak i powiatów świadczy o pogłębianiu się terytorialnego zróżnicowania ze względu na czas pozostawania bez pracy.**

Bardziej narażone na długotrwałe pozostawanie bez pracy są kobiety. W końcu 2008 r. zarejestrowanych było 320957 kobiet pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy, tj. stanowiły one 64,0% osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy i 38,5% wszystkich bezrobotnych kobiet. W grupie bezrobotnych mężczyzn odsetek pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy wynosił 28,2%. Wśród ogółu zarejestrowanych kobiet 468658 osób było długotrwale bezrobotnymi w rozumieniu ustawowym i stanowiły one 56,2% zarejestrowanych kobiet i 62,2% długotrwale bezrobotnych ogółem.

W grupie bezrobotnych poprzednio pracujących odsetek pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy wyniósł w końcu omawianego okresu 33,8%. Wśród osób dotychczas nie pracujących udział poszukujących zatrudnienia ponad rok był wyższy – 34,9%. Najniższy udział bezrobotnych od ponad roku w liczbie ogółem zarejestrowanych poprzednio pracujących w danej sekcji odnotowano w tzw. działalności niezidentyfikowanej – 28,6% oraz obsłudze nieruchomości – 30,1%. Natomiast wśród poprzednio pracujących w sekcji gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników 55,6% pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy.

Większe prawdopodobieństwo długotrwałego pozostawania bez pracy dotyczyło w końcu 2008 r. osób bezrobotnych poprzednio pracujących posiadających zawód - wśród tych osób 34,5% pozostawało w statystyce bezrobotnych powyżej 12 miesięcy, natomiast wśród bezrobotnych bez zawodu odsetek ten wyniósł 27,8%. Należy podkreślić, że najwyższy odsetek zarejestrowanych ponad 12 miesięcy odnotowano w grupie „rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy" – 41%, zaś najniższe udziały pozostających bez pracy powyżej roku wystąpiły w grupie „siły zbrojne" – 19% oraz w grupie „specjalistów" – 26,8%. W pierwszych 20 zawodach w malejącym rankingu zawodów według liczby bezrobotnych poprzednio pracujących pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się było 161491 osób poszukujących zatrudnienia ponad rok, co stanowiło 41,8% ogółu poprzednio pracujących bezrobotnych od ponad 12 miesięcy.

W Polsce na mocy art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy m. in. długotrwale bezrobotni uznani zostali za osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy i do których skierowane powinny być różnego rodzaju działania mające na celu ich aktywizację. Bezrobocie długotrwałe to jeden z najtrudniejszych problemów, to odroczony skutek transformacji jaką przeszła Polska. Długotrwale bezrobotnych cechuje brak wiary w siebie i utrwalone przekonanie, że nic od nich nie zależy. Podstawowy sposób przywrócenia do aktywności zawodowej tej grupy osób to zachęcenie ich do tego żeby uwierzyli, że mogą pracować, że nie muszą czuć się niepotrzebni, czy wykluczeni.

W 2008 r. w ramach różnego rodzaju aktywnych programów rynku pracy w Polsce zaktywizowano 262937 osób długotrwale bezrobotnych, co stanowiło 39,4% ogółu bezrobotnych, którzy rozpoczęli udział w aktywnych programach. W porównaniu z 2007 r. liczba zaktywizowanych długotrwale bezrobotnych zmniejszyła się o 52182 osoby, tj. o 16,6%. Najwięcej osób długotrwale bezrobotnych rozpoczęło szkolenia (62379 osób), prace społecznie użyteczne (53783 osoby), przygotowanie zawodowe w miejscu pracy (48841 osób) oraz prace interwencyjne (22372 osoby) i roboty publiczne (30159 osób). Warto zauważyć, że zwiększył się odsetek długotrwale bezrobotnych, którzy rozpoczęli prace subsydiowane oraz szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, czy prace społecznie użyteczne. W 2008 roku osoby te stanowiły 22,4% odpływu długotrwale bezrobotnych wobec 21,1% w 2007 r.

1. BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY OD MOMENTU ZAREJESTROWANIA SIĘ

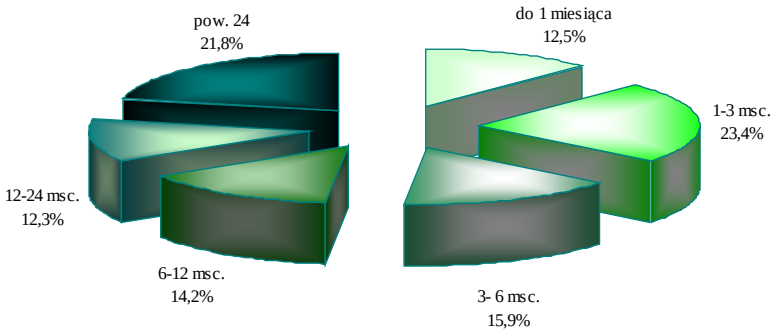
1.1. Sytuacja na rynku pracy

Jednym z najgroźniejszych zjawisk występujących na rynku pracy jest długie, ponad 12 miesięczne pozostawanie bez pracy. Ten rodzaj bezrobocia w literaturze przedmiotu określany jest jako bezrobocie długotrwałe lub też chroniczne, a skutki jakie ono wywołuje można rozpatrywać w wielu aspektach.

W końcu 2008 r. w ewidencji urzędów pracy zarejestrowane były 1473752 osoby, w tym 501339 osób pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się. Osoby takie stanowiły 34,0% ogółu bezrobotnych, czyli nadal co trzecia zarejestrowana osoba ponad rok pozostawała bez pracy.

Strukturę bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy prezentuje poniższy wykres.

BEZROBOTNI WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY
Stan w końcu 2008 r.

Najliczniejszą część populacji bezrobotnych stanowią osoby pozostające w statystyce rejestrowanego bezrobocia ponad 24 miesiące - co piąty bezrobotny poszukuje zatrudnienia ponad 2 lata.

Wynikiem długiego pozostawania bez pracy są zmiany w psychice bezrobotnych oraz często znalezienie się w sytuacji długotrwałego bezrobocia powoduje izolację społeczną zarówno jednostki, jak i jego rodziny. Dla osób mieszczących się w tej kategorii bezrobocie staje się w coraz większym stopniu sposobem życia i aktywizacja tych osób jest znacznie trudniejsza niż osób, które przez krótszy okres czasu pozostają bezrobotnymi. Osoby długo pozostające bez pracy w wielu przypadkach stają się także klientami opieki społecznej. Bezrobocie

długotrwałe stwarza zagrożenie patologią społeczną, zmniejsza szanse na znalezienie pracy, a tym samym powoduje degradację materialną i społeczną jednostki oraz jej rodziny.

Należy więc przychylić się do stwierdzenia, że „Konsekwencje bezrobocia można rozpatrywać w płaszczyźnie ekonomicznej, społecznej, prawnej, politycznej, a także – psychologicznej, zdrowotnej, etyczno – moralnej i obyczajowej; w odniesieniu do jednostek, rodzin, środowisk lokalnych i całego społeczeństwa (...)"[2]

W opracowaniu tym nie będzie poruszona kwestia skutków bezrobocia, a jedynie przedstawiona zostanie analiza zmian poziomu bezrobocia osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy oraz długotrwale bezrobotnych (definicja ustawowa) w różnych przekrojach, np. ze względu na wiek, poziom wykształcenia, staż pracy, posiadany zawód, itd.

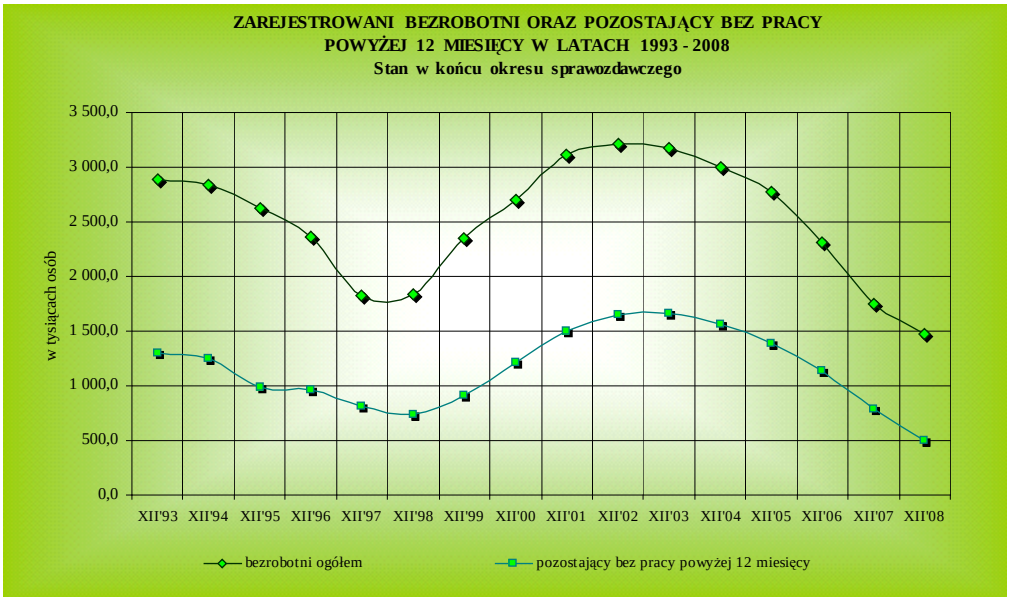
1.2. Zmiany poziomu bezrobocia osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy

W latach 1993-2008 liczba pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy zmieniała się wraz ze zmianami jakie miały miejsce w populacji bezrobotnych. Jednak natężenie zmian zachodzących w populacji bezrobotnych ogółem i długotrwale bezrobotnych było różne.

W końcu 1992 r. w urzędach pracy zarejestrowane były 1134093 osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy, co stanowiło 45,2% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Do końca III kwartału 1994 r. poziom długotrwałego bezrobocia systematycznie wzrastał do 1334033 osób. W końcu lipca '94 stopa bezrobocia osiągnęła maksymalną wówczas wartość 16,9%, a liczba zarejestrowanych bezrobotnych zbliżyła się do 3 mln. Przyczyną niezwykle wyraźnego wzrostu poziomu bezrobocia w początkowym okresie istniejącego zjawiska były niewątpliwie z jednej strony obowiązujące liberalne przepisy ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu umożliwiające nawet osobom nigdy nie pracującym otrzymanie statusu bezrobotnego oraz prawa do zasiłku, z drugiej dokonujące się przemiany gospodarcze, restrukturyzacja, prywatyzacja i upadek nierentownych przedsiębiorstw powodowały spadek subpopulacji pracujących. W latach 1990 – 1993 liczba pracujących w gospodarce narodowej zmniejszyła się

[2] Krystyna Mlonek „Bezrobocie w Polsce w XX wieku w świetle badań" Krajowy Urząd Pracy Warszawa 1999 r. str. 158

o 2628 tys. osób, a tendencja malejącego popytu na siłę roboczą została zahamowana dopiero w 1994 r.[3]

Począwszy od IV kwartału 1994 r. liczba bezrobotnych, w tym także pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy zaczęła zmniejszać się i sytuacja ta trwała w zasadzie do końca 1998 r. W tym okresie niewielki wzrost poziomu długotrwałego bezrobocia odnotowano jedynie w II kwartale 1996 r. (wzrost o 6,4%), IV kwartale 1997 r. (wzrost o 2,4%) oraz I kwartale 1998 r. (wzrost o 1,5%).

Pozytywne zmiany dokonujące się na rynku pracy w tym czasie w zakresie popytu na siłę roboczą, niewątpliwie wiązały się z trwającym wzrostem gospodarczym zauważalnym między innymi na podstawie systematycznego wzrostu produktu krajowego brutto, a mianowicie według danych Głównego Urzędu Statystycznego: w 1993 r. PKB wzrósł o 3,8%, w 1994 r. o 5,2%, w 1995 r. o 7,0%, w 1996 r. o 6,0%, w 1997 r. o 6,8%.[4] Wzrost PKB przede wszystkim spowodowany był wzrostem dynamiki popytu inwestycyjnego i konsumpcyjnego. W 1997 r. produkcja sprzedana wzrosła o 10,8% w odniesieniu do 1996 r., najwyższy wzrost produkcji przemysłowej wystąpił w przemyśle przetwórczym – o 13,5%. O zachodzeniu pozytywnych zmian w 1997 r. świadczył też wzrost liczby działających podmiotów gospodarczych o około 9,4% w stosunku do roku 1996. Natomiast w 1996 r. liczba działających podmiotów zwiększyła się o 13,6%. [5]

[3] „Narodowa Strategia Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w latach 2000 – 2006, MPiPS 2000r. str. 13
[4] Informacja o sytuacji społeczno – gospodarczej kraju Rok 2000 Główny Urząd Statystyczny str. 5
[5] Dane Głównego Urzędu Statystycznego cytowane za publikacją „Rynek Pracy w Polsce w 1997 roku”, Krajowy Urząd Pracy, Departament Statystyki, Badań i Analiz str. 13 i 14

Poza sytuacją gospodarczą kraju również aktywna polityka państwa, polegająca m.in. na wprowadzeniu w życie nowych rozwiązań prawnych oraz instrumentów, których podstawowym celem było zwiększenie aktywności bezrobotnych w poszukiwaniu zatrudnienia przyczyniła się do poprawy sytuacji na rynku pracy.

W wyniku tych zmian w latach 1994-1998 liczba pracujących wzrosła o 1160 tys. osób, przy czym należy zaznaczyć, że liczba pracujących w sektorze publicznym zmniejszyła się o 1389 tys. osób.[6] W tym samym okresie liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszyła się do poziomu 1831351 osób w końcu 1998 r. Konsekwencją zmian w poziomie bezrobocia był również spadek liczby osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. W ewidencji urzędów pracy zarejestrowanych było 739625 osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy i stanowili oni 40,4% ogółu zarejestrowanych.

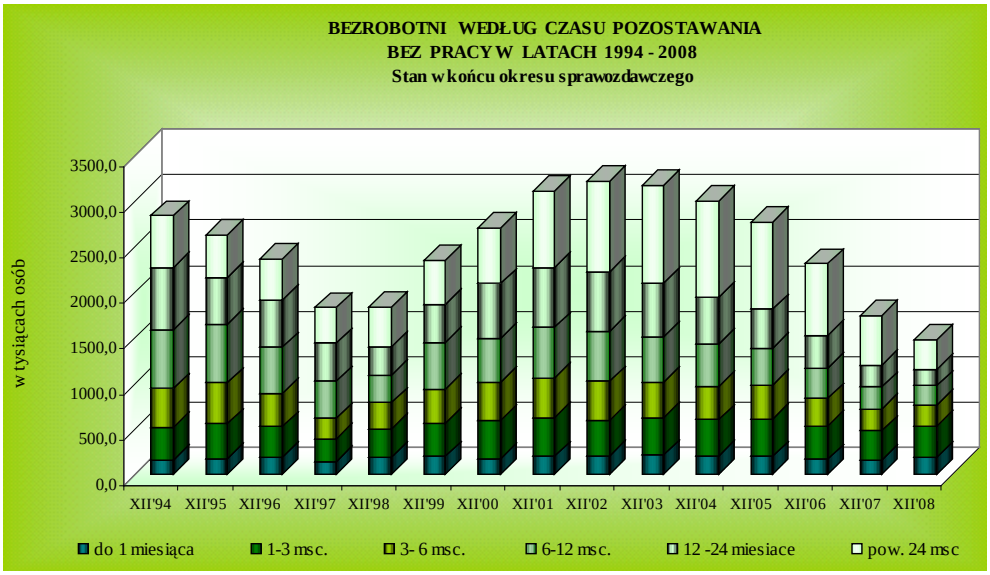
Na zmniejszenie się poziomu bezrobocia, w tym także bezrobocia długotrwałego istotny wpływ miał wzrost liczby ofert pracy, a tym samym wzrost liczby bezrobotnych podejmujących pracę. W latach 1994 – 1998 pracodawcy zgłosili 4274072 oferty pracy, w tym najwięcej 915827 ofert w 1997 r. Jednocześnie do 1996 r. systematycznie wzrastała liczba bezrobotnych podejmujących pracę. W latach 1994-1998 pracę podjęło prawie 6 mln. bezrobotnych, w tym najwięcej osób uzyskało zatrudnienie w 1996 r. - 1304665 osób. W ramach prac interwencyjnych w ciągu tych 5 lat zatrudniono 827654 osoby, w tym 358266 osób długotrwale bezrobotnych, a roboty publiczne podjęło 577516 osób, w tym 243147 pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. W 1998 r. nastąpił spadek zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw, co znalazło odzwierciedlenie w spadku liczby ofert pracy do 761063 ofert, tj. spadek o 154764 oferty w odniesieniu do 1997 r. Kolejne lata przyniosły dalszy spadek liczby zgłaszanych do urzędów pracy wolnych miejsc pracy.

W zasadzie od I kwartału 1999 r. do końca I kwartału 2003 r. liczba pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy systematycznie zwiększała się. Niewielkie spadki wystąpiły w końcu II kwartału 2000 r. (spadek o 0,2% w odniesieniu do poprzedniego kwartału) oraz w końcu II kwartału 2002 r. (spadek o 2,7%). Jednocześnie liczba zarejestrowanych od ponad roku wzrastała znacznie szybciej niż poziom bezrobocia ogółem.

W 1999 r. wystąpiło osłabienie tempa wzrostu gospodarczego. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 1999 r. PKB wzrósł o 4,1% (wobec

[6] Narodowa Strategia Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w latach 2000 – 2006, MPiPS 2000 r.

4,8% w 1998 r.). W zasadzie bezzatrudnieniowy wzrost gospodarczy w 1999 r. spowodował dalszy spadek liczby pracujących w gospodarce narodowej do 15,9 mln W końcu 1999 r. liczba bezrobotnych wzrosła do 2349805 osób, a liczba osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy zwiększyła się do 908321 osób.

W 2000 r. tempo wzrostu PKB wyniosło 4,2% i odnotowano spadek populacji pracujących do 15,5 mln. osób. Jednocześnie w końcu 2000 r. liczba bezrobotnych wzrosła do 2702576 osób i wówczas to stopa bezrobocia wynosiła 15,1%. Warto podkreślić, że w końcu 2000 r. w rejestrach urzędów pracy było 352771 bezrobotnych więcej niż w końcu 1999 r. W końcu grudnia 2000 r. w ewidencji bezrobotnych zarejestrowane były 1207192 osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy. W ciągu roku poziom bezrobocia w tej grupie zwiększył się o 32,9% (tj. o 298871 osób), przy wzroście bezrobocia ogółem o 15%.

W 2001 r. według danych Głównego Urzędu Statystycznego realny wzrost produktu krajowego brutto był dużo niższy niż odpowiednio przed rokiem i wyniósł 1,1%, wobec 4,2% w 2000 r.[7]

W końcu grudnia 2001 r. liczba pracujących ogółem w gospodarce narodowej według szacunków Głównego Urzędu Statystycznego wyniosła ok. 15 mln osób i była o 3,2% niższa niż przed rokiem.[8] W końcu 2001 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 3115056 osób, tj. o 15,3% osób więcej niż przed rokiem. W tym samym okresie liczba pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy zwiększyła się do 1506062 osób, tj. wzrosła o 24,8%.

[7] Informacja o Sytuacji Społeczno – Gospodarczej Kraju Rok 2005 Główny Urząd Statystyczny 2006 r.
[8] Informacja o Sytuacji Społeczno – Gospodarczej Kraju Rok 2002 Główny Urząd Statystyczny 2003 r.

Dopiero w 2002 r. tempo wzrostu gospodarczego w kraju było nieznacznie wyższe niż przed rokiem. Według Głównego Urzędu Statystycznego realny wzrost produktu krajowego brutto w 2002 r. w stosunku do roku poprzedniego wyniósł 1,4%.[9] Nadal utrzymywała się trudna sytuacja na rynku pracy. W końcu grudnia 2002 r. liczba pracujących ogółem w gospodarce narodowej według szacunków Głównego Urzędu Statystycznego wyniosła ok. 14,9 mln osób i była o 0,9% niższa niż przed rokiem.[10] Należy jednak zauważyć, że GUS po Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2002 zweryfikował liczbę pracujących w rolnictwie indywidualnym i tym samym liczba pracujących w gospodarce narodowej zmniejszyła się do 12,8 mln. osób. W 2002 r. niższa niż przed rokiem była dynamika wzrostu bezrobocia ogółem, a w tym również pozostających bez pracy powyżej roku. W końcu 2002 r. w ewidencji bezrobotnych znajdowało się 3216958 osób. Wskaźnik dynamiki wzrostu liczby bezrobotnych wyniósł 3,3%, natomiast dynamika wzrostu populacji osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy wyniosła 9,3% (1645876 osób pozostawało bez pracy ponad rok). Pozytywnym zjawiskiem odnotowanym na rynku pracy w 2002 r. było przełamanie trwającej od 1998 r. passy w liczbie zgłaszanych do urzędów ofert pracy. Od 1998 r. pracodawcy z roku na rok oferowali bezrobotnym coraz mniej wolnych miejsc pracy, skutkowało to tym, że z roku na rok zwiększała się średnia liczba bezrobotnych przypadających na jedną ofertę pracy do 65 bezrobotnych w 2001 r. Natomiast w 2002 r. w porównaniu z rokiem 2001 r. liczba zgłoszonych miejsc pracy zwiększyła się o prawie 90 tys. ofert tj. do 555563 ofert pracy i na 1 ofertę pracy przypadało 61 bezrobotnych.

Według Głównego Urzędu Statystycznego wzrost PKB w 2003 r. na tle 2002 r. wyniósł 3,8%.[11] Jednocześnie rok 2003 przyniósł dalszy dynamiczny wzrost bezrobocia w pierwszych dwóch miesiącach. W lutym 2003 r. odnotowany został najwyższy w historii poziom bezrobocia – 3344158 osób, a stopa bezrobocia osiągnęła wielkość 18,7%. Przy czym stopa bezrobocia po weryfikacji GUS, w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Rolnego, dokonanej w styczniu 2004 r., wynosiła w końcu lutego 2003 r. 20,7%. W końcu 2003 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 3175674 bezrobotnych, tj. o 41284 osoby mniej niż w końcu 2002 r. (spadek o 1,3%). W omawianym okresie pracodawcy zgłosili 739355 ofert (tj. o 183792 oferty więcej niż w 2002 r.), a na jedną ofertę pracy będącą w dyspozycji urzędów pracy przypadało 46 osób bezrobotnych (tj. o 15 osób mniej

[9] Informacja o Sytuacji Społeczno – Gospodarczej Kraju Rok 2005 Główny Urząd Statystyczny 2006 r.
[10] Informacja o Sytuacji Społeczno – Gospodarczej Kraju Rok 2005 Główny Urząd Statystyczny 2006 r.
[11] Informacja o Sytuacji Społeczno – Gospodarczej Kraju Rok 2006 Główny Urząd Statystyczny 2006 r.

niż w 2002 r.). Wzrost liczby ofert pracy miał zasadniczy wpływ na zwiększoną liczbę osób wyłączanych z ewidencji z powodu podjęcia pracy. W 2003 r. pracę podjęło 1297344 bezrobotnych, tj. o 110427 osób więcej niż w 2002 r. Mimo spadku poziomu bezrobocia ogółem w końcu 2003 r. w porównaniu z rokiem 2002 liczba pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy zwiększyła się i osiągnęła wielkość 1666871 osób, czyli była o 20995 osób wyższa niż w końcu 2002 r. (wzrost o 1,3%).

Wyszczególnienie	Bezrobotni ogółem	w tym pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	
		w liczbach bezwzględnych	w procencie do ogółem zarejestrowanych
	Stan w końcu okresu sprawozdawczego		
1993 r.	2 889 601	1 294 661	44,8
1994 r.	2 838 038	1 255 222	44,2
1995 r.	2 628 808	982 174	37,4
1996 r.	2 359 489	968 653	41,1
1997 r.	1 826 413	808 236	44,3
1998 r.	1 831 351	739 625	40,4
1999 r.	2 349 805	908 321	38,7
2000 r.	2 702 576	1 207 192	44,7
2001 r.	3 115 056	1 506 062	48,3
2002 r.	3 216 958	1 645 876	51,2
2003 r.	3 175 674	1 666 871	52,5
2004 r.	2 999 601	1 565 296	52,2
2005 r.	2 773 000	1 391 634	50,2
2006 r.	2 309 410	1 139 446	49,3
2007 r.	1 746 573	787 243	45,1
2008 r.	1 473 752	501 339	34,0

Kolejny rok przyniósł dalszy spadek bezrobocia, przy czym spadek bezrobocia ogółem wyniósł 5,5% w stosunku do stanu z końca 2003 r., a liczba pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy zmniejszyła się o 6,1% do 1565296 osób. Jednocześnie wskaźnik stopy bezrobocia osiągając wartość 19,0% zmniejszył się o 1 punkt procentowy w odniesieniu do stanu z końca 2003 r. Niewątpliwie wpływ na poprawę sytuacji na rynku pracy miał wzrost odpływu z bezrobocia spowodowany przede wszystkim wzrostem podjęć pracy. Z ewidencji bezrobotnych wyłączono 2860201 osób, tj. o 6,6% więcej niż przed rokiem, a liczba podjęć pracy (1364580 osób) zwiększyła się o 5,2%. W 2004 r. pracodawcy zgłosili do urzędów pracy 793951 wolnych miejsc pracy, tj. o 54596 ofert więcej niż w 2003 r. (wzrost o 7,4%). Liczba subsydiowanych miejsc pracy zmniejszyła się o 11,7%, a niesubsydiowanych wzrosła o 28,0%.

W roku 2005 obserwowane były dalsze pozytywne zmiany na rynku pracy. Wprawdzie wzrost gospodarczy był niższy niż przed rokiem i wyniósł 3,6% ale odnotowany został dynamiczny spadek bezrobocia. Drugi rok z rzędu odnotowano wzrost liczby pracujących w gospodarce narodowej do 12,9 mln. osób. W końcu

2005 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 2773000 bezrobotnych, tj. o 226601 osób mniej niż w końcu 2004 r. (spadek o 7,6%). Równocześnie liczba bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy zmniejszyła się do 1391634 osób, tj. spadek wyniósł 11,1% (spadek o 173662 osoby). Tym samym już drugi rok z rzędu spadek poziomu bezrobocia osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy był wyższy niż spadek bezrobocia ogółem. Tylko nieznacznie wzrosły podjęcia pracy (wzrost o 1210 osób do 1365790 osób), przy czym o 12486 osób zwiększyły się wyłączenia z powodu podjęcia pracy niesubsydiowanej i o 11276 zmniejszył się odpływ z powodu rozpoczęcia prac subsydiowanych. Jednocześnie istotnie wzrosła liczba osób, które rozpoczęły szkolenia lub staże (wzrost o 37158 osób do 314014 osób). W roku 2005 r. odnotowany został dalszy wzrost liczby ofert pracy, a mianowicie do urzędów pracy wpłynęło 885236 ofert, tj. o 11,5% więcej niż przed rokiem. Tym samym na 1 miejsce pracy będące w dyspozycji urzędów pracy przypadało 33 bezrobotnych, czyli o 7 osób mniej niż w 2004 r.

Zmiany na rynku pracy w 2006 r. potwierdzały utrzymywanie się korzystnych tendencji. W końcu tego okresu w rejestrach bezrobotnych znajdowało się 2309410 osób (tj. o 463590 osób, czyli o 16,7% mniej niż w końcu 2005 r.), a wskaźnik bezrobocia wyniósł 14,8%[12] (zmniejszył się o 2,8 punktu procentowego).

Wśród czynników, które znacząco wpłynęły na poprawę sytuacji na rynku pracy wymienić należy: wysoki wzrost gospodarczy; wzrost wydatków na aktywne programy rynku pracy; wzrost liczby ofert pracy; wzrost zainteresowania podejmowaniem własnej działalności m. in. przez osoby bezrobotne; wykorzystywanie środków z Funduszy UE; poprawa jakości zasobów pracy poprzez zwiększanie się liczby ludności legitymującej się dyplomami wyższych uczelni. W 2006 r. w porównaniu z rokiem poprzednim, produkt krajowy brutto wzrósł realnie o 6,2%. Liczba pracujących w gospodarce narodowej wg danych GUS wzrosła do 13,2 mln. tj. zwiększyła się o 2,6% w porównaniu z 2005 r.[13] Przyspieszeniu uległa również dynamika wzrostu przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw. W całym 2006 r. przeciętne zatrudnienie wyniosło 4917,9 tys. osób i zwiększyło się w porównaniu z 2005 r. o 3% (wobec wzrostu w 2005 r. o 1,9%).

W roku 2007 utrzymało się wysokie tempo wzrostu gospodarczego. Realny wzrost PKB w 2007 r. był najwyższy w ciągu ostatnich lat i wyniósł 6,7%. Decydującym czynnikiem wzrostu był popyt krajowy. Przeciętne zatrudnienie

[12] Dane po korekcie stopy dokonanej przez GUS we wrześniu 2007 r.
[13] Informacja o sytuacji społeczno – gospodarczej kraju rok 2007, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 29 stycznia 2008 r., str. 8

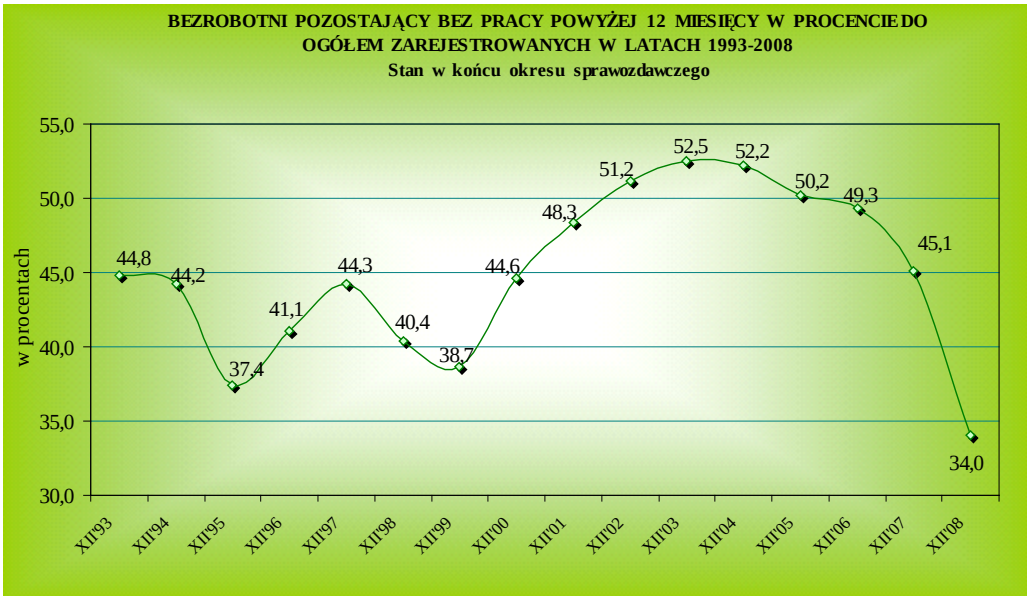
w sektorze przedsiębiorstw było o 231,9 tys. osób, tj. o 4,7% większe niż w 2006 r. W końcu grudnia 2007 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 1746573 osoby, tj. o 562837 osób (24,4%) mniej niż w końcu 2006 r. W porównaniu z rokiem 2002 i 2003 liczba bezrobotnych zmniejszyła się niemal o połowę, natomiast stopa bezrobocia spadła do poziomu 11,2% z 20% w końcu 2002 r. i 2003 r. Wśród bezrobotnych zwiększył się udział osób starszych (powyżej 50 roku życia) a zmalał osób do 25 roku życia i długotrwale bezrobotnych.

W 2008 roku tempo wzrostu PKB było nieco niższe. Według danych GUS produkt krajowy brutto w 2008 r. w porównaniu z 2007 r. wzrósł realnie o 4,9%[14]. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw zwiększyło się do 5398 tys. tj. o 4,8%[15]. W końcu 2008 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 1473752 bezrobotnych, tj. o 272821 osób mniej niż w końcu 2007 r. (spadek o 15,6%). Natomiast wskaźnik bezrobocia zmniejszył się z 11,2% w końcu 2007 r. do 9,5% w końcu 2008 r. W liczbie zarejestrowanych bezrobotnych 501339 osób pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się (34,0%), tj. o 36,3% mniej niż przed rokiem. Zmniejszył się odsetek pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się z 45,1% w końcu 2007 r. do 34,0% w końcu 2008 r., w tym samym czasie udział długotrwale bezrobotnych w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych zmniejszył się z 62,6% do 51,1%.

Systematyczny wzrost odsetka pozostających bez pracy ponad rok w liczbie bezrobotnych ogółem odnotowywany był od II kwartału 1999 r. do III kwartału 2003 r. W tym okresie udział bezrobotnych zarejestrowanych ponad 12 miesięcy w liczbie bezrobotnych ogółem zwiększył się o 18,4 punktu procentowego. Od 2004 r. z roku na rok zmniejsza się liczba pozostających bez pracy ponad rok, jak również udział tych osób w ogólnej liczbie zarejestrowanych.

O ile w latach 2002-2005 co drugi bezrobotny pozostawał w ewidencji urzędów pracy ponad 12 miesięcy, to w końcu 2008 r. dotyczyło to co trzeciej zarejestrowanej osoby.

[14] Obwieszczenie Prezesa GUS z dnia 15 maja 2009 r. w sprawie pierwszego szacunku wartości produktu krajowego brutto w 2008 r.
[15] Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju rok 2008, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, str. 8

Niepokojący pozostaje fakt utrzymywania się wysokiej liczby bezrobotnych pozostających w ewidencji urzędów pracy powyżej 24 miesięcy.

Liczba bezrobotnych powyżej 24 miesięcy zmniejsza się w zasadzie od II kwartału 2004 roku ale w dalszym ciągu pozostaje wysoka.

W końcu 2008 r. w grupie najdłużej oczekujących na podjęcie zatrudnienia znalazło się 320683 bezrobotnych, tj. 21,8% zarejestrowanych – czyli dwóch na dziesięciu zarejestrowanych bezrobotnych pozostawało bez pracy ponad 2 lata od momentu zarejestrowania się.

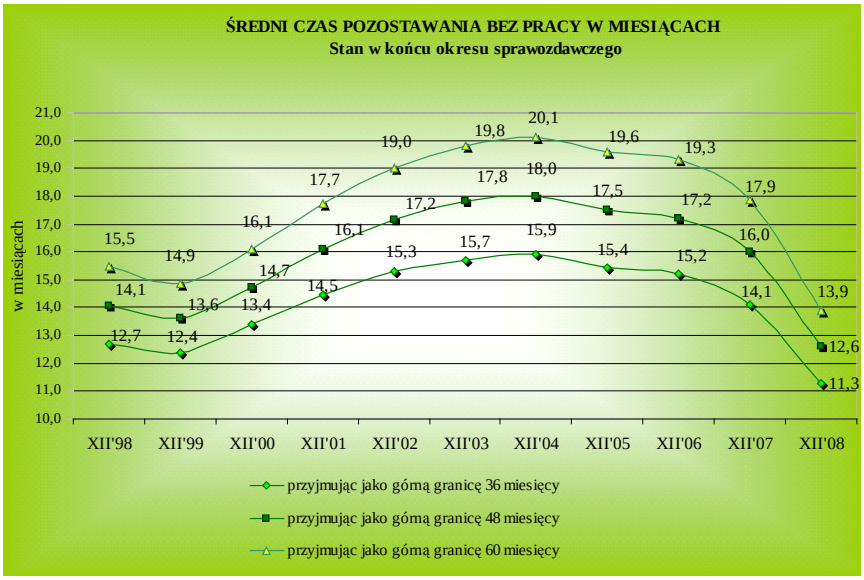
1.3. Średni czas pozostawania bez pracy

Ze względu na bardzo wysoki odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy, który ponadto z roku na rok wzrastał, do końca 2004 r. systematycznie zwiększał się też średni czas pozostawania bez pracy. Niestety statystyka rynku pracy nie zawiera informacji na temat tego ile maksymalnie czasu osoba znajduje się w ewidencji bezrobotnych. W związku z tym trudno jest określić ile wynosi średni czas pozostawania bez pracy bezrobotnych znajdujących się w rejestrach urzędów pracy. W celu dokonania niniejszej analizy przyjęte zostały trzy możliwości, tj. maksymalny czas pozostawania bez pracy wyznaczony został jako 36, 48 lub 60 miesięcy.

Przyjmując jako górną granicę czasu pozostawania bez pracy przez osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy 36 miesięcy średni czas pozostawania

bez pracy wyniósł w końcu 2008 roku 11,3 miesiąca. Tym samym był on o niemal trzy miesiące krótszy niż w końcu 2007 r.

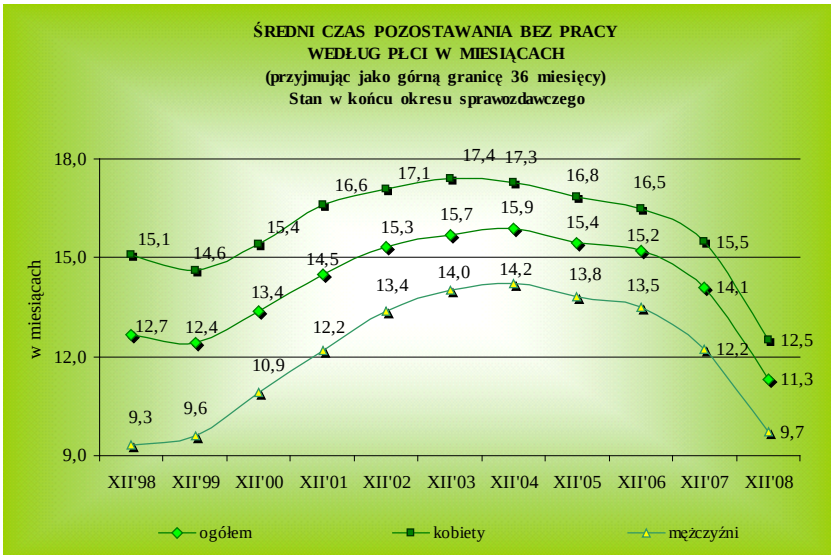
Jeśli zwiększona zostanie górna granica czasu pozostawania bez pracy do 48 miesięcy wówczas średni czas pozostawania bez pracy wyniósł w końcu 2008 r. 12,6 miesiąca, a przy granicy 60 miesięcy osoby zarejestrowane w urzędach pracy średnio niemal 13,9 miesiąca poszukiwały zatrudnienia.

W dalszej analizie jako górną granicę czasu pozostawania bez pracy przyjęte zostanie 36 miesięcy. Wskaźnik ten posłuży do określenia, jakie kategorie bezrobotnych są narażone na dłuższe pozostawanie bez pracy, gdyż niewątpliwie czas pozostawania w rejestrach bezrobotnych zależy od takich zmiennych jak płeć, wiek, poziom wykształcenia, czy staż pracy.

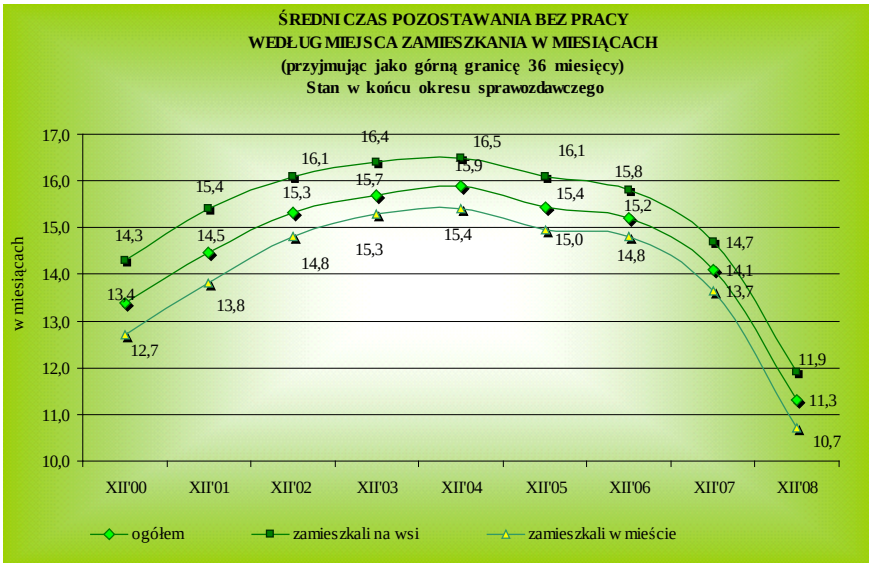
Podstawowym czynnikiem różnicującym czas pozostawania bez pracy jest płeć. Średni czas pozostawania w statystykach bezrobotnych kobiet wynosił w końcu 2008 r. 12,5 miesiąca, a mężczyzn 9,7 miesiąca.

W końcu 1998 r. kobiety pozostawały w ewidencji bezrobotnych około 5,8 miesiąca dłużej niż mężczyźni, w końcu 2004 r. różnica zmniejszyła się do 3,1 miesiąca, natomiast zarówno w końcu 2005 r., jak i 2006 r. różnica ta wynosiła 3 miesiące, co oznacza, że kobiety średnio 3 miesiące dłużej poszukiwały zatrudnienia niż mężczyźni.

W końcu 2007 r. średni czas pozostawania bez pracy kobiet był o 3,3 miesiąca dłuższy niż mężczyzn, natomiast w końcu 2008 r. różnica ta wyniosła 2,8 miesiąca.

Średni czas pozostawania w ewidencji bezrobotnych był zróżnicowany również ze względu na miejsce zamieszkania.

Ze względu na fakt, że informacje na temat liczby zarejestrowanych bezrobotnych według miejsca zamieszkania i czasu pozostawania bez pracy zbierane są według stanu w końcu każdego roku począwszy od danych za rok 2000 analizie poddane zostały dane za lata 2000-2008.

W końcu 2000 r. osoby zamieszkałe na wsi pozostawały w ewidencji około 1,6 miesiąca dłużej, a od roku 2003 mieszkańcy wsi pozostawali bezrobotnymi około 1,1 miesiąca dłużej niż mieszkańcy miast. W 2006 i 2007 r. czas pozostawania bez pracy osób zamieszkałych na wsi był dokładnie miesiąc dłuższy niż zamieszkałych

w mieście. W końcu 2008 r. średni czas pozostawania bez pracy bezrobotnych zamieszkałych na wsi wyniósł 11,9 miesiąca, a dla zamieszkałych w mieście był o 1,2 miesiąca krótszy.

Średni czas pozostawania bez pracy zależny był również od wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy zarejestrowanych bezrobotnych.

Dla osób w wieku 18 – 24 lata w końcu 2008 r. średni czas pozostawania w ewidencji urzędów pracy wynosił 6,6 miesiąca, następnie wielkość omawianego wskaźnika wzrastała wraz z wiekiem i bezrobotni w wieku 60-64 lata około 18,2 miesiąca poszukiwali zatrudnienia.

Wyższy poziom wykształcenia podobnie, jak niższy wiek, wpływa korzystnie na okres pozostawania bez pracy. W końcu 2008 r. bezrobotni z wykształceniem wyższym poszukiwali zatrudnienia 8,5 miesiąca, podczas gdy bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej pozostawali w statystyce bezrobocia 12,6 miesiąca. Oznacza to, że osoby legitymujące się dyplomami wyższych uczelni przeszło 4 miesiące krócej poszukiwały zatrudnienia niż bezrobotni z najniższym poziomem wykształcenia. Istotne jest, że osoby posiadające wykształcenie średnie ogólnokształcące krócej pozostają bez pracy niż osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym.

Można, więc wysnuć wniosek, że niższy wiek i wyższy poziom wykształcenia zmniejszają prawdopodobieństwo pozostawania bez pracy powyżej 12 miesięcy, ale nie wykluczają tego, gdyż długotrwałym bezrobociem zagrożone są także osoby dobrze wykształcone i młode.

Z kolei staż pracy nie wpływa bezpośrednio na czas pozostawania bez pracy. W końcu 2008 r. najdłuższy czas pozostawania bez pracy dotyczył osób posiadających staż pracy od 10 do 20 lat, którzy 12,6 miesiąca znajdowali się w ewidencji bezrobotnych. Natomiast najkrócej pozostawały bez pracy osoby z ponad 30 letnim stażem – 8,9 miesiąca. Należy jednak zaznaczyć, że bezrobotni nie posiadający stażu pracy średnio byli zarejestrowani niespełna 11,4 miesiąca.

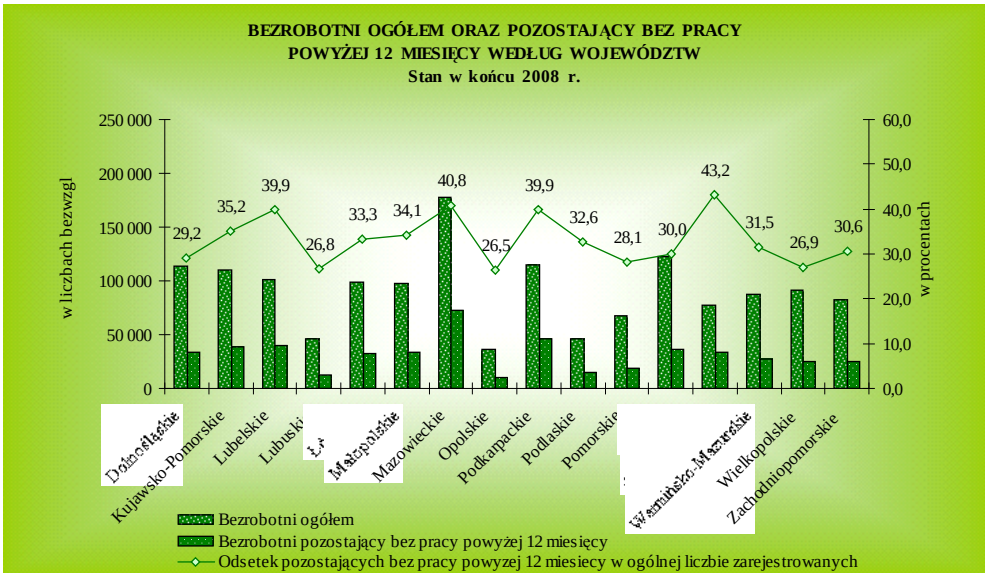
Wyszczególnienie	Średni czas pozostawania bez pracy w miesiącach (przy górnej granicy 36 miesięcy)		
	w końcu 2007 roku	w końcu 2008 roku	wzrost / spadek w końcu 2008 roku w porównaniu do końca 2007 r.
Ogółem	**14,1**	**11,3**	**-2,8**
według wieku			
18 - 24 lata	8,5	6,6	-1,9
25 – 34 lata	13,2	10,5	-2,7
35 – 44 lata	15,4	12,3	-3,1
45 – 54 lata	17,0	13,7	-3,3
55 – 59 lat	18,5	15,6	-2,9
60 lat i więcej	19,0	18,2	-0,8
według poziomu wykształcenia			
wyższe	10,0	8,5	-1,5
policealne i średnie zawodowe	13,3	10,9	-2,4
średnie ogólnokształcące	11,4	9,1	-2,3
zasadnicze zawodowe	14,8	11,7	-3,1
gimnazjalne i poniżej	15,7	12,6	-3,1
według stażu pracy			
do 1 roku	14,1	11,1	-3,0
1 – 5 lat	12,8	9,9	-2,9
5 – 10 lat	14,2	11,3	-2,9
10 – 20 lat	15,9	12,6	-3,3
20 – 30 lat	15,2	12,2	-3,0
30 lat i więcej	11,0	8,9	-2,1
bez stażu	13,8	11,4	-2,4

Najdłuższy czas pozostawania bez pracy dotyczył właśnie długotrwale bezrobotnych (zgodnie z definicją ustawową), którzy w końcu 2008 r. pozostawali bez pracy średnio 18,2 miesiąca.

Zauważyć należy, że średni czas pozostawania bez pracy w porównaniu z odnotowanym w końcu 2007 r. zmniejszył się we wszystkich grupach bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

1.4. Terytorialne zróżnicowanie

Poziom bezrobocia jest zróżnicowany w poszczególnych regionach kraju. Najwyższa liczba pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy znajduje się w ewidencji urzędów pracy w województwach, w których znajduje się też najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych ogółem, jak mazowieckim.

Najmniej bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy występuje w województwach opolskim, podlaskim i lubuskim. Są to też województwa o najniższym poziomie bezrobocia ogółem, przy czym należy pamiętać, że nie chodzi tu o stopę bezrobocia, a jedynie liczbę bezrobotnych.

W końcu omawianego okresu odsetek pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w stosunku do ogółu zarejestrowanych w danym województwie kształtował się w przedziale od 26,5% do 43,2%.

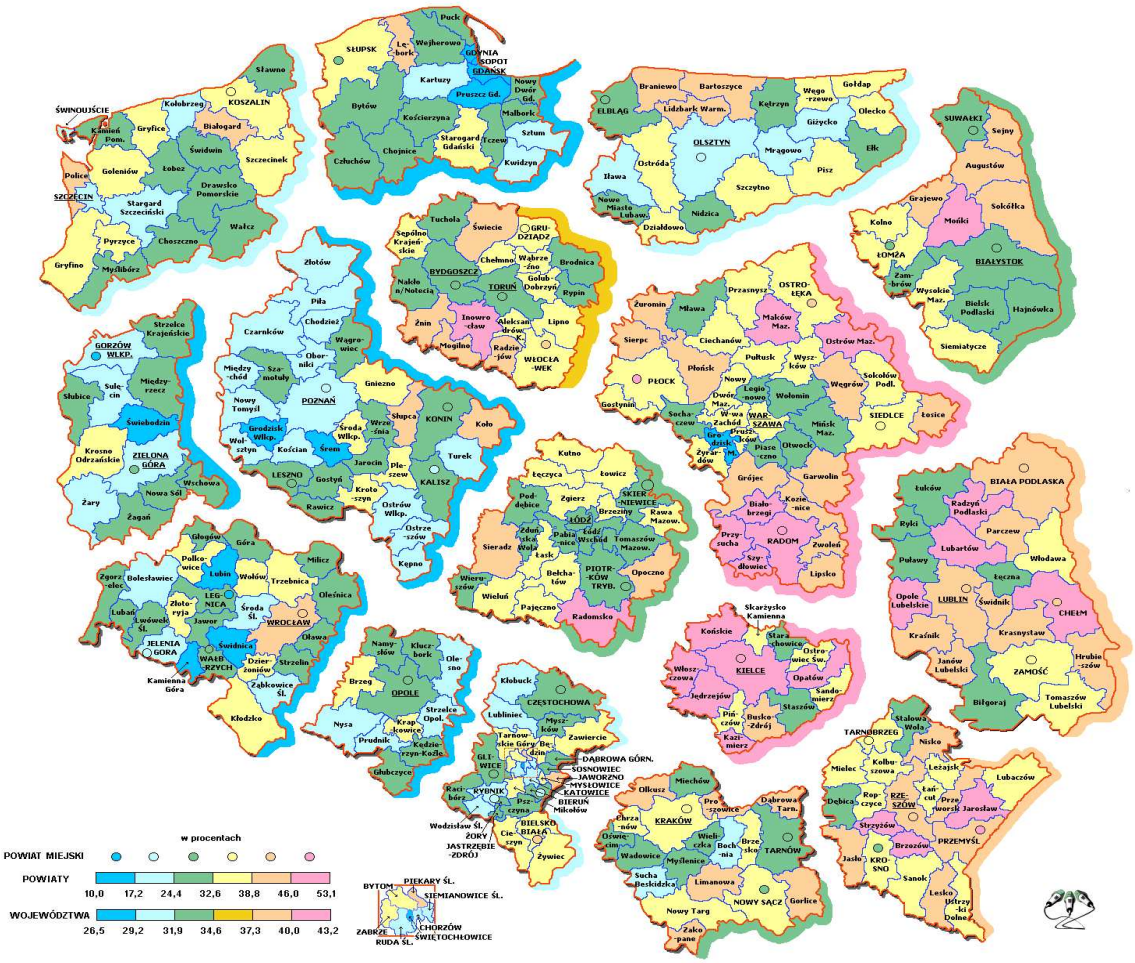
Rozpiętość wskaźnika udziału bezrobotnych ponad 12 miesięcy w danym województwie w liczbie ogółem zarejestrowanych w województwie wyniosła w końcu 2008 r. 16,7 punktu procentowego, a tym samym wzrosła o 3,8 punktu w stosunku do rozpiętości odnotowanej w końcu 2007 r. (12,9 punktu procentowego).

Zróżnicowanie terytorialne pod względem odsetka długotrwale pozostających bez pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych pogłębiło się, co potwierdza zwiększenie się rozpiętości omawianego wskaźnika na poziomie powiatów.

W przypadku powiatów odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy kształtował się w przedziale od 10,0% w M. Gdyni (pomorskie) do 53,1% w powiecie makowskim (mazowieckie), a więc rozpiętość tego wskaźnika wyniosła 43,1 punktu procentowego (wobec 43 punktów proc. w końcu 2007 r.). Najwięcej powiatów o najwyższych udziałach pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w ogółem zarejestrowanych znajduje się w województwie mazowieckim, podkarpackim i świętokrzyskim, zaś w najlepszej sytuacji pozostają bezrobotni w powiatach zachodniej Polski.

PROCENTOWY UDZIAŁ POZOSTAJĄCYCH BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY W LICZBIE BEZROBOTNYCH OGÓŁEM

31 XII 2008

Na uwagę zasługuje fakt, że w 162 powiatach odsetek pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w liczbie bezrobotnych ogółem był wyższy lub równy średniej krajowej (34,0%), a w 217 powiatach był od niej niższy.

W 156 powiatach udział ten nie przekroczył 30%, przy czym w 28 powiatach mniej niż 20% bezrobotnych pozostawało bez pracy ponad rok od momentu zarejestrowania się. Najniższe udziały pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy odnotowano w powiatach: M. Gdyni (10,0%), powiecie lubińskim (11,7%), M. Gorzów Wielkopolski (13,3%) i powiecie gdańskim (13,4%).

Najwyższy odsetek pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy – 53,1% odnotowano w powiecie makowskim w województwie mazowieckim. Warto dodać, że w jedynie w 9 powiatach ponad połowa bezrobotnych pozostawała bez pracy ponad rok od momentu zarejestrowania się.

1.5. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy zamieszkali na wsi i w mieście

Analogicznie, jak w populacji bezrobotnych ogółem również wśród bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy dominują mieszkańcy miast. W końcu 2008 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 670434 bezrobotnych zamieszkałych na wsi, w tym 244091 osób pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy. W tym samym okresie w ewidencji było 803318 mieszkańców miast, w tym 257248 osób pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się.

Wśród bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy zamieszkali na wsi stanowili 48,7% (wzrost o 1,1 punktu procentowego w odniesieniu do stanu z końca 2000 r.), w tym samym czasie w liczbie bezrobotnych ogółem mieszkańcy wsi stanowili 45,5%.

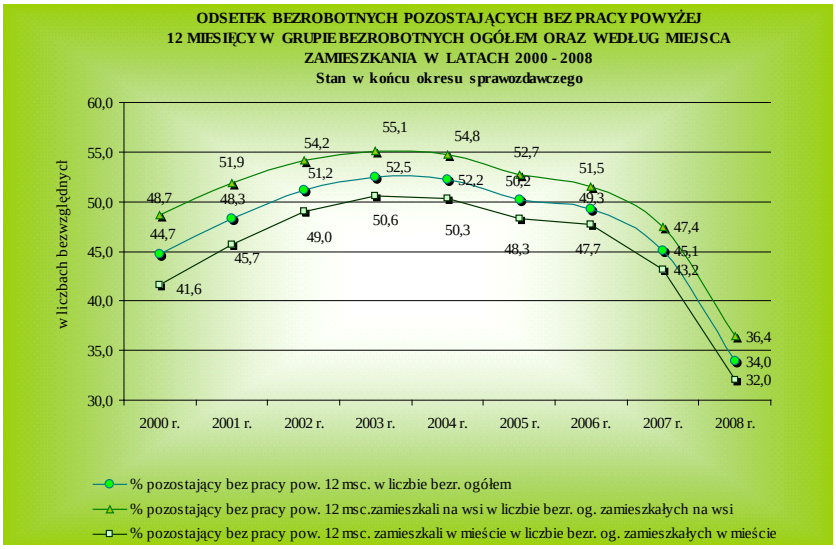
Wyszczególnienie	Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy w końcu okresu sprawozdawczego				
	Ogółem	z tego			
		zamieszkali na wsi		zamieszkali w mieście	
		w liczbach bezwzględnych	w % do ogółem	w liczbach bezwzględnych	w % do ogółem
2000 r.	1 207 192	574 241	47,6	632 951	52,4
2001 r.	1 506 062	689 597	45,8	816 465	54,2
2002 r.	1 645 876	726 905	44,2	918 971	55,8
2003 r.	1 666 871	730 006	43,8	936 865	56,2
2004 r.	1 565 296	691 604	44,2	873 692	55,8
2005 r.	1 391 634	621 791	44,7	769 843	55,3
2006 r.	1 139 446	517 544	45,4	621 902	54,6
2007 r.	787 243	372 161	47,3	415 082	52,7
2008 r.	501 339	244 091	48,7	257 248	51,3

Analiza zmian poziomu bezrobocia w grupie pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się w latach 2001- 2003 pokazała stałą tendencję wyższego wzrostu poziomu bezrobocia w mieście niż na wsi. W końcu 2001 r. liczba zarejestrowanych od ponad roku zamieszkałych w mieście wzrosła o 29,0%, podczas gdy na wsi wzrost wyniósł 20,1%. W roku 2003 mimo faktu, że poziom bezrobocia ogółem zmniejszył się liczba pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy wzrosła i ponownie wśród bezrobotnych zamieszkałych na wsi wzrost ten był wyższy niż w grupie zamieszkałych na wsi (1,9% wobec 0,4%). Natomiast w końcu 2004 r. po raz pierwszy od kilku lat poziom bezrobocia wśród osób pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy zmniejszył się. Spadek dotyczył zarówno bezrobotnych zarejestrowanych od ponad 12 miesięcy zamieszkałych na wsi, jak

i w mieście, przy czym w mieście spadek był wyższy (tj. wyniósł 6,7%) niż na wsi (spadek o 5,3%). W kolejnych latach tendencja ta utrzymała się.

W końcu 2008 r. liczba bezrobotnych od ponad roku zmniejszyła się o 36,3%, przy czym spadek zamieszkałych w mieście był wyższy i wyniósł 38,0% wobec zmniejszenia się liczby pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy zamieszkałych na wsi o 34,4%.

Tym samym cały czas utrzymuje się wyższe prawdopodobieństwo pozostawania bez pracy powyżej 12 miesięcy wśród bezrobotnych zamieszkałych na wsi. W końcu 2008 r. w liczbie zarejestrowanych mieszkańców wsi 36,4% pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy, natomiast wśród bezrobotnych mieszkańców miast wskaźnik ten wynosił 32,0%.

Również to mieszkańcy wsi dłużej pozostają w ewidencji urzędów pracy. W końcu 2008 r. mieszkańcy wsi średnio o przeszło miesiąc dłużej niż mieszkańcy miast pozostawali bez pracy (11,9 miesiąca wobec 10,7 miesiąca).

Pozytywnym faktem odnotowywanym w ciągu ostatnich czterech lat jest spadek odsetka pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w ogółem zarejestrowanych zarówno na wsi, jak i w mieście.

Długotrwale bezrobotni zamieszkali na wsi są młodsi od zamieszkałych w mieście, tj. w końcu 2008 r. 41,7% długotrwale bezrobotnych na wsi miało mniej niż 35 lat (wobec 30,7% wśród pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy zamieszkałych w mieście).

Z kolei bezrobotni zarejestrowani powyżej 12 miesięcy w mieście są lepiej wykształceni niż na wsi, tzn. wykształceniem wyższym w końcu 2008 r. legitymowało się tam 8,0% pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy zamieszkałych w mieście (na wsi 3,5%), wykształcenie policealne i średnie

zawodowe posiadało 24,2% długotrwale bezrobotnych w mieście (na wsi 18,2%), natomiast wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne i poniżej posiadało 58,5% osób bezrobotnych zamieszkałych w mieście (na wsi 72,3%). Fakt ten wiąże się z relatywnie gorszym poziomem wykształcenia bezrobotnych zamieszkałych na wsi.

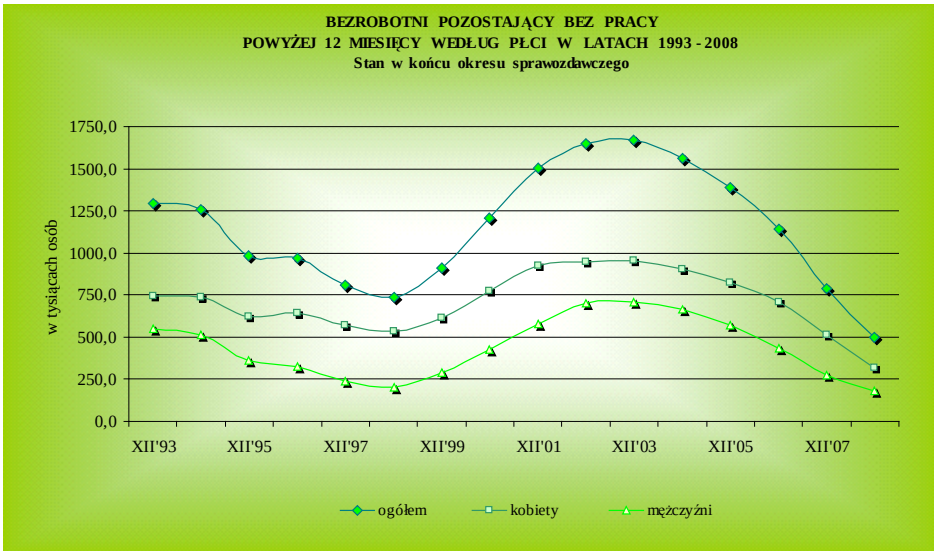
1.6. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy według płci

Wśród osób pozostających bez pracy ponad rok zdecydowanie przeważają kobiety, przy czym w ogólnej liczbie ludności Polski w końcu 2008 r. (38135 tys.) kobiety stanowiły prawie 52%, a współczynnik feminizacji wyniósł 107.

W 2008 roku w urzędach pracy zarejestrowanych było 320957 kobiet pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy i 180382 mężczyzn. Współczynnik feminizacji wśród pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy wyniósł 178, zaś wśród bezrobotnych ogółem 130 kobiet przypadało na 100 mężczyzn.

Na uwagę zasługuje fakt, że liczba kobiet pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy odnotowana w końcu 2008 r. była o 66,8% niższa od najwyższej w historii bezrobocia po 1993 r. odnotowanej w końcu I kwartału 2004 r. (966950 osób). W końcu 2008 roku odnotowano najniższą jak do tej pory liczbę zarejestrowanych bezrobotnych kobiet pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. W porównaniu do końca 2007 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w tej grupie zmalała o 37,2%.

Również najniższą liczbę zarejestrowanych powyżej 12 miesięcy mężczyzn odnotowano w końcu 2008 r. – 180382 osoby. W porównaniu do końca 2007 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych mężczyzn zmalała o 34,7%.

W końcu 2008 r. wśród bezrobotnych ogółem kobiety stanowiły 56,6% zarejestrowanych, zaś w grupie pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy było 64,0% kobiet (tj. o 0,9 punktu procentowego mniej niż w końcu 2007 r.). W grupie 320683 bezrobotnych, którzy najdłużej oczekiwali na podjęcie zatrudnienia, czyli ponad 2 lata, kobiety stanowiły aż 65,9%. Oznacza to, że dwie na trzy osoby zarejestrowane w urzędach pracy od ponad 24 miesięcy stanowiły kobiety.

Wyszczególnienie	Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy w końcu okresu sprawozdawczego				
	Ogółem	z tego			
		kobiety		mężczyźni	
		w liczbach bezwzględnych	w % do ogółem	w liczbach bezwzględnych	w % do ogółem
1993 r.	1 294 661	747 702	57,8	546 959	42,2
1994 r.	1 255 222	738 178	58,8	517 044	41,2
1995 r.	982 174	621 748	63,3	360 426	36,7
1996 r.	968 653	646 155	66,7	322 498	33,3
1997 r.	808 236	571 613	70,7	236 623	29,3
1998 r.	739 625	534 161	72,2	205 464	27,8
1999 r.	908 321	617 001	67,9	291 320	32,1
2000 r.	1 207 192	777 198	64,4	429 994	35,6
2001 r.	1 506 062	926 978	61,5	579 084	38,5
2002 r.	1 645 876	944 262	57,4	701 614	42,6
2003 r.	1 666 871	957 308	57,4	709 563	42,6
2004 r.	1 565 296	901 260	57,6	664 036	42,4
2005 r.	1 391 634	821 734	59,0	569 900	41,0
2006 r.	1 139 446	706 767	62,0	432 679	38,0
2007 r.	787 243	510 956	64,9	276 287	35,1
2008 r.	501 339	320 957	64,0	180 382	36,0

Analiza średniego czasu pozostawania bez pracy wyraźnie pokazuje, że kobiety w końcu 2008 r. pozostawały w ewidencji urzędów pracy prawie 3 miesiące dłużej niż mężczyźni mimo faktu, że są one młodsze i lepiej wykształcone (tj. 12,5 m-ca wobec 9,7 m-ca).

Średni wiek zarejestrowanych w urzędach pracy kobiet (35,9 roku) był niższy niż bezrobotnych mężczyzn (39,0 roku) o ponad 3 lata. Kobiety pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy w końcu 2008 r. miały 38,8 roku, a mężczyźni 44,8 roku, czyli kobiety były 6 lat młodsze od mężczyzn w omawianej grupie.

Zakres	Stan w końcu 2008 roku						
	ogółem		z tego				Bezrobotne kobiety w % do ogółu zarejestrowanych
			kobiety		mężczyźni		
Zarejestrowani bezrobotni	**1 473 752**	**100,0**	**833 435**	**100,0**	**640 317**	**100,0**	**56,6**
z tego według czasu pozostawania bez pracy							
do 1 miesiąca	183 866	12,5	81 822	9,8	102 044	15,9	44,5
1-3 miesiące	344 777	23,4	175 296	21,0	169 481	26,5	50,8
3-6 miesięcy	233 784	15,9	133 873	16,1	99 911	15,6	57,3
6-12 miesięcy	209 986	14,2	121 487	14,6	88 499	13,8	57,9
12-24 miesiące	180 656	12,3	109 638	13,2	71 018	11,1	60,7
powyżej 24 miesięcy	320 683	21,8	211 319	25,4	109 364	17,1	65,9

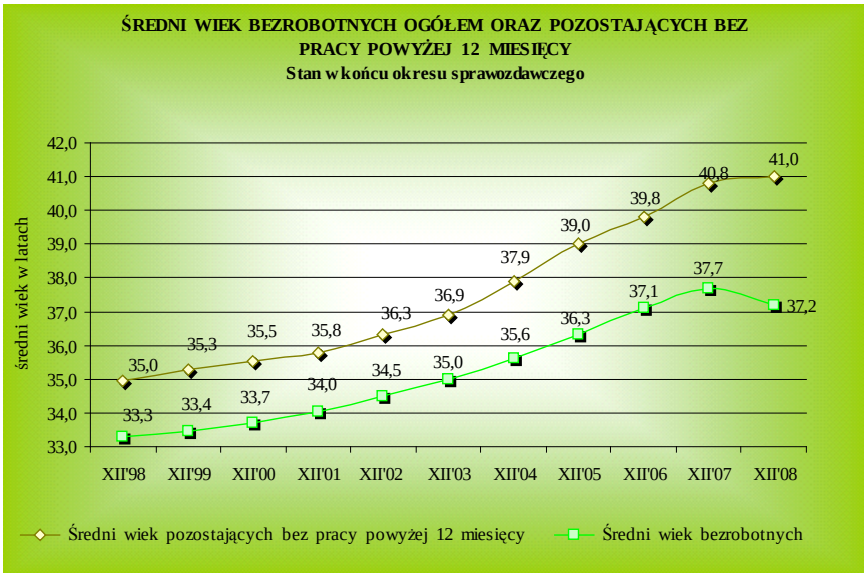
Równocześnie w końcu 2008 r. wśród zarejestrowanych od ponad roku bezrobotnych kobiet wyższe wykształcenie posiadało 6,3%, a 59,7% miało wykształcenie zasadnicze zawodowe lub niższe. Wśród mężczyzn bezrobotnych powyżej 12 miesięcy proporcje te wynosiły odpowiednio 5,1% i 75,1%. Wyższy poziom wykształcenia i stosunkowo niższy wiek kobiet zarejestrowanych w urzędach pracy nie poprawia ich sytuacji na rynku pracy i nie ułatwia szybszego wychodzenia z bezrobocia.

1.7. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy według wieku

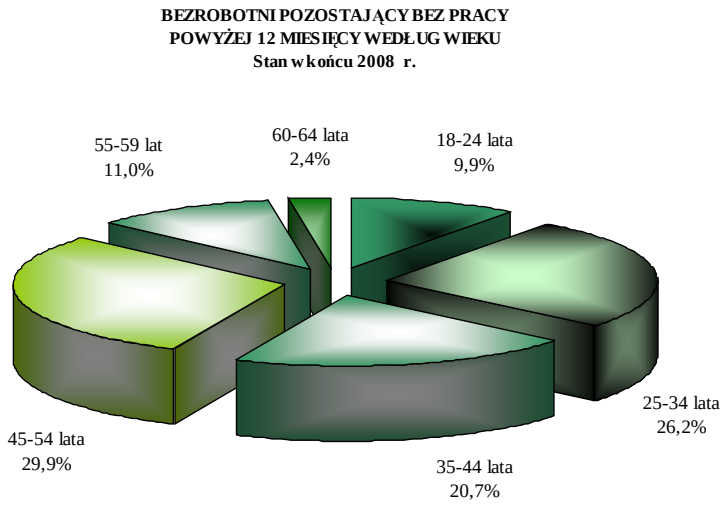
Zachodzące zmiany demograficzne mają odbicie w strukturze zarejestrowanych bezrobotnych, gdzie coraz wyraźniej zauważalny jest proces starzenia się bezrobotnych. Średni wiek zarejestrowanych bezrobotnych, który w końcu 2000 r. wynosił 33,7 roku, w końcu 2008 r. zwiększył się do 37,2 roku, czyli wzrósł o 3,5 roku. Z kolei średni wiek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy zwiększył się z 35,5 roku do 41,0 roku (wzrost o 5,5 roku), czyli osoby długotrwale bezrobotne były o blisko 4 lata starsze niż bezrobotni ogółem.

Wzrost średniego wieku bezrobotnych wynika ze zmieniającej się struktury bezrobocia, czyli zmniejszania się liczby młodych bezrobotnych i wzrostu liczby bezrobotnych w starszych grupach wiekowych. Oczywiście nie jest to zjawiskiem zaskakującym na tle zachodzących zjawisk demograficznych.

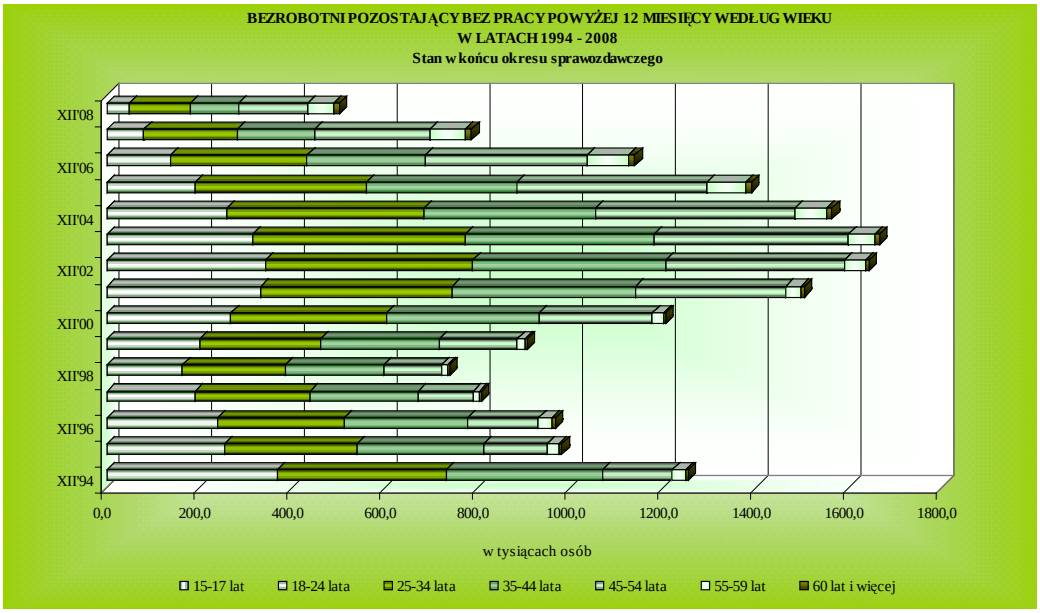
Równocześnie jednak należy zauważyć, że w porównaniu do 2007 r. średni wiek bezrobotnych ogółem zmniejszył się o ok. 0,5 roku, przy czym wiek pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy od momentu zarejestrowania wzrósł o ponad 2 miesiące.

Specyficzną kategorią osób bezrobotnych od ponad roku jest młodzież. Jest to subpopulacja wymagająca szczególnej uwagi zważywszy, że osoby te dopiero osiągają wiek zdolności do pracy i dlatego też znalezienie się w sytuacji długotrwałego pozostawania bez pracy w tej grupie wiekowej jest ze społecznego punktu widzenia zjawiskiem szczególnie niepokojącym. W końcu 2008 r. w ewidencji urzędów pracy znajdowało się 49471 osób w wieku 18-24 lata, które pozostawały bez pracy powyżej 12 miesięcy (tj. 9,9% długotrwale bezrobotnych).

W końcu 2008 r. najbardziej liczną grupę w ogółem zarejestrowanych (28,4%) stanowiły osoby w wieku 25-34 lata. Wśród pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy najliczniej reprezentowane były osoby w wieku 45-54 lata (29,9%) w liczbie 150108 osób.

W porównaniu z 2007 r. liczba długotrwale bezrobotnych zmniejszyła się o 285904 osoby, przy czym największy spadek odnotowano w grupie 45-54 lata i wyniósł on 96973 osoby, tj. 39,2%.

Wyszczególnienie	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w końcu 2008 r.		
	Ogółem	w tym pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	
		w liczbach bezwzględnych	w procencie do ogółem zarejestrowanych
Ogółem	**1 473 752**	**501 339**	**34,0**
z tego według wieku			
18 - 24 lata	304 553	49 471	16,2
25 – 34 lata	418 740	131 147	31,3
35 – 44 lata	273 866	103 591	37,8
45 – 54 lata	347 923	150 108	43,1
55 – 59 lat	109 065	55 125	50,5
60 lat i więcej	19 605	11 897	60,7

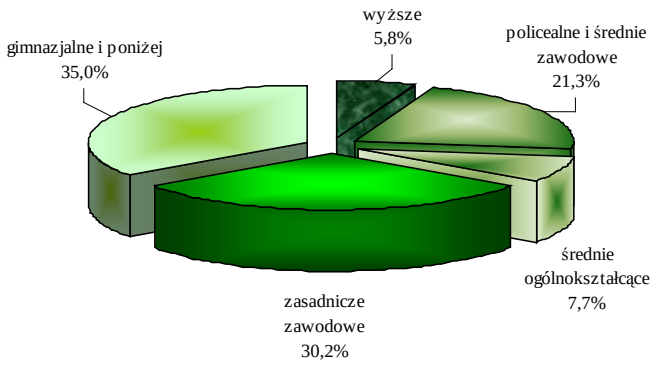
Najbardziej narażone na pozostawanie bez pracy ponad 12 miesięcy są osoby w starszych grupach wiekowych, świadczy o tym zarówno średni czas pozostawania bez pracy (opisany w rozdziale 1.3), jak również udział bezrobotnych zarejestrowanych ponad rok w poszczególnych grupach wiekowych. Odsetek ten wzrasta wraz z wiekiem bezrobotnych. Udział pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w ogółem zarejestrowanych w poszczególnych grupach wiekowych kształtuje się od 16,2% w grupie 18-24 lata do 60,7% wśród bezrobotnych powyżej 60 lat.

1.8. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy według poziomu wykształcenia

Wraz ze zwiększaniem się liczby wyższych uczelni w Polsce, rozszerzeniem oferty edukacyjnej i łatwiejszym dostępem absolwentów szkół średnich do kontynuowania nauki zarówno na studiach zawodowych, jak i magisterskich oraz wyższymi oczekiwaniami i ambicjami młodzieży w porównaniu do początku lat 90-tych, znacznie zwiększyła się liczba studentów uczelni wyższych i absolwentów legitymujących się wyższym wykształceniem. Ta liczna grupa osób, wcześniej w ograniczonym stopniu reprezentowana wśród osób bezrobotnych i ciesząca się zainteresowaniem pracodawców, zaczęła odczuwać podobne problemy jak pozostała bezrobotna młodzież. Jednocześnie zarówno wśród ludności ogółem, jak i w poszczególnych grupach ze względu na aktywność ekonomiczną wzrasta odsetek osób legitymujących się dyplomami wyższych uczelni.

Nadal jednak podobnie, jak wśród bezrobotnych ogółem, tak i wśród pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy najmniej jest osób legitymujących się dyplomami wyższych uczelni.

BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY
POWYŻEJ 12 MIESIĘCY WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
Stan w końcu 2008 r.

W końcu 2008 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 29285 bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy z wykształceniem wyższym, co stanowiło 5,8% pozostających bez pracy powyżej roku. Wśród bezrobotnych ogółem osoby legitymujące się dyplomami wyższych uczelni stanowiły 8,5%.

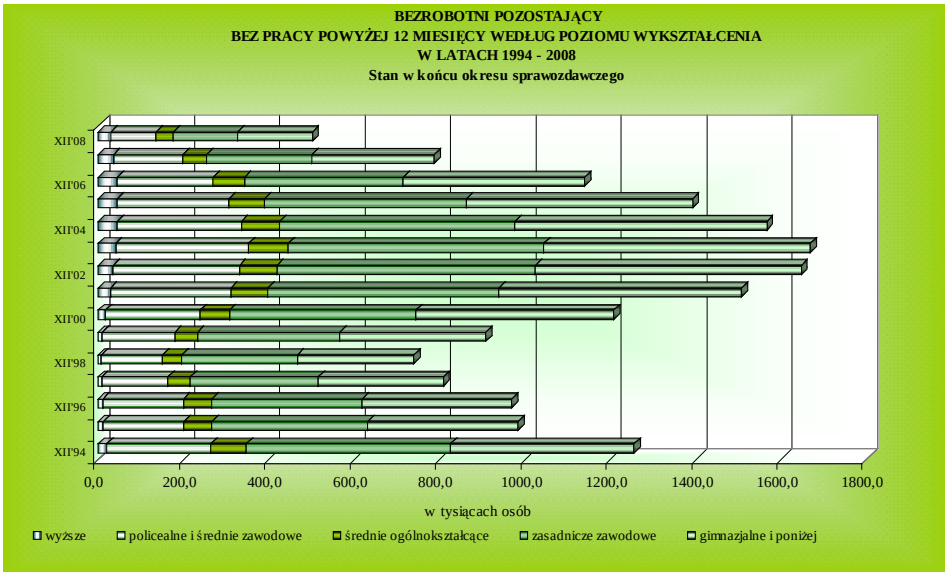
Najmniejsze szanse na rynku pracy mają osoby legitymujące się najniższym poziomem wykształcenia. W końcu omawianego okresu w ewidencji urzędów pracy było 326948 osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy z wykształceniem

zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej, tj. stanowiły one 65,2% ogółu zarejestrowanych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy.

Niepokojąca jest także sytuacja osób zarejestrowanych ponad 12 miesięcy posiadających wykształcenie policealne i średnie zawodowe – 106563 osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy, tj. 21,3% bezrobotnych powyżej roku.

Wyszczególnienie	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w końcu 2008 r.		
	Ogółem	w tym pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	
		w liczbach bezwzględnych	w procencie do ogółem zarejestrowanych
Ogółem	**1 473 752**	**501 339**	**34,0**
z tego z wykształceniem			
wyższym	124 848	29 285	23,5
policealnym i średnim zawodowym	328 485	106 563	32,4
średnim ogólnokształcącym	150 106	38 543	25,7
zasadniczym zawodowym	422 057	151 356	35,9
gimnazjalnym i poniżej	448 256	175 592	39,2

Dane statystyczne pokazują, że im wyższy poziom wykształcenia tym mniejsze prawdopodobieństwo długiego pozostawania bez pracy. W końcu omawianego okresu wśród bezrobotnych z wykształceniem wyższym bez pracy powyżej 12 miesięcy pozostawało 23,5%, natomiast wśród bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym 35,9% oraz 39,2% wśród bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. Ważny jest fakt, że niższy odsetek pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy występuje w grupie osób posiadających wykształcenie średnie ogólnokształcące (25,7%) niż w grupie legitymującej się wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (32,4%). Może to świadczyć o tym, że zdobycie wykształcenia policealnego jest jedynie przedłużeniem edukacji, ale nie zwiększa szans na rynku pracy. Jednocześnie osoby posiadające ściśle określony zawodowy profil wykształcenia średniego są mniej chętnie zatrudniane niż osoby z wykształceniem ogólnokształcącym.

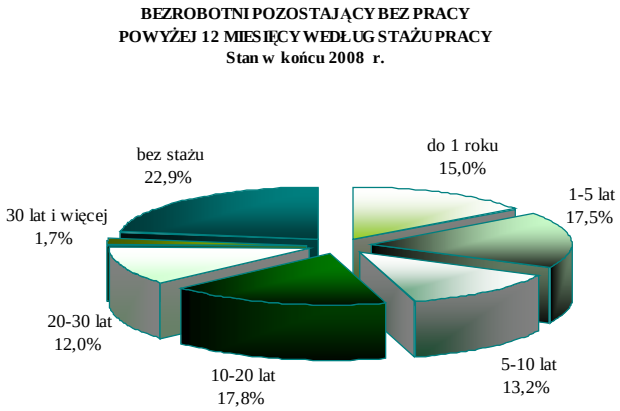
Posiadane wykształcenie ma istotny wpływ na czas pozostawania bez pracy. Wprawdzie w strukturze zarówno bezrobotnych ogółem, jak też pozostających bez pracy ponad rok od momentu zarejestrowania się wzrasta odsetek osób legitymujących się wyższym wykształceniem, to nadal czas pozostawania bez pracy takich osób jest najkrótszy w zestawieniu z innymi grupami ze względu na poziom wykształcenia. Dynamiczny wzrost liczby bezrobotnych legitymujących się dyplomami wyższych uczelni uzasadnić należy przede wszystkim faktem wzrastających aspiracji młodych ludzi w kwestii uzyskania wykształcenia, co często wiąże się z koniecznością podnoszenia własnych kwalifikacji w celu sprostania wymogom rynku pracy. O wzroście zainteresowania młodzieży w podejmowaniu dalszej nauki świadczy współczynnik skolaryzacji brutto[16] w szkolnictwie wyższym, który wzrósł z 12,9% w roku szkolnym 1990/91 do 51,1% w roku szkolnym 2007/08. Sprzyja temu rozwój szkolnictwa wyższego, co z kolei umożliwia wielu ludziom uzyskanie dyplomu, podczas gdy jeszcze kilka lat temu nie mieliby takiej możliwości ze względu przede wszystkim na niską liczbę szkół wyższych. W roku szkolnym 1990/91 istniało 112 szkół wyższych, zaś w 2007/08 działało ich 455.[17]

Wart podkreślenia jest fakt, że w odniesieniu do stanu z końca 2007 r. liczba długotrwale bezrobotnych zmniejszyła się we wszystkich grupach ze względu na poziom wykształcenia, przy czym najwyższy spadek dotyczył osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (spadek o 38,3%) oraz gimnazjalnym i poniżej (spadek o 38,9%).

[16] Współczynnik skolaryzacji brutto jest to stosunek wszystkich uczących się na danym poziomie kształcenia do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia
[17] Szkoły wyższe w 2007/2008 r., GUS, 2008

1.9. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy według stażu pracy

W końcu 2008 r. wśród osób bezrobotnych ogółem, jak i pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy dominowały osoby nie posiadające stażu pracy.

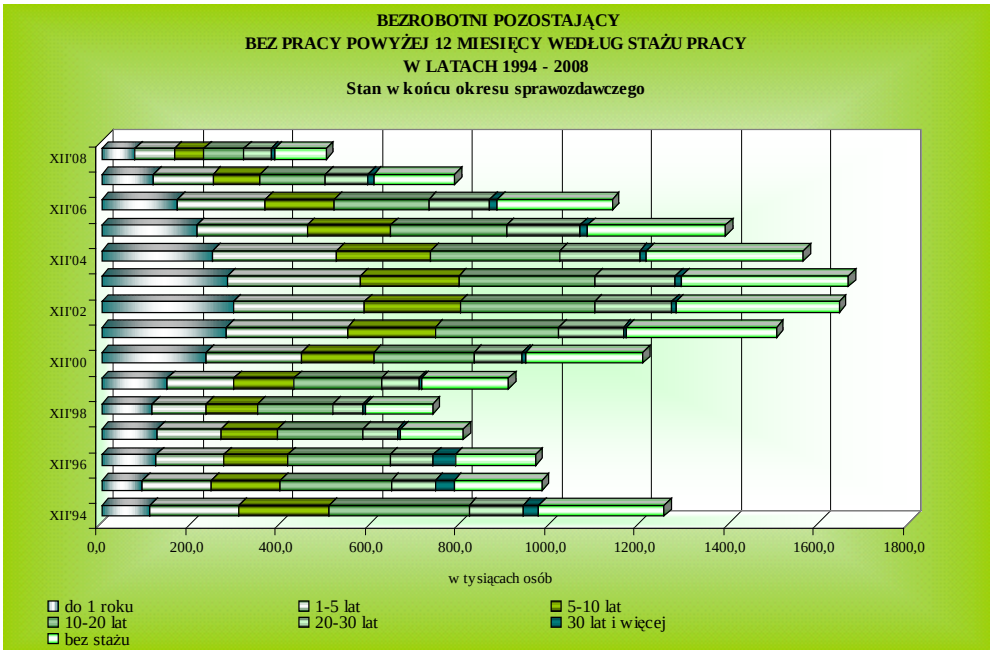
Wśród bezrobotnych od ponad roku było 114837 osób bez stażu, co stanowiło 22,9% pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. Kategoria ta prawdopodobnie dotyczy ludzi młodych i dopiero wchodzących na rynek pracy.

Najmniej liczną grupę stanowiły osoby posiadające staż pracy powyżej 30 lat – 8546 osób, tj. 1,7% bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy.

Wyszczególnienie	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w końcu 2008 r.		
	Ogółem	w tym pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	
		w liczbach bezwzględnych	w procencie do ogółem zarejestrowanych
Ogółem	**1 473 752**	**501 339**	**34,0**
z tego według stażu pracy			
do 1 roku	223 401	74 969	33,6
1 – 5 lat	302 377	87 624	29,0
5 – 10 lat	194 274	66 236	34,1
10 – 20 lat	229 605	89 204	38,9
20 – 30 lat	158 773	59 923	37,7
30 lat i więcej	36 417	8 546	23,5
bez stażu	328 905	114 837	34,9

W końcu 2008 r. na znalezienie się w grupie pozostających bez pracy ponad rok najbardziej narażone były osoby ze stażem pracy od 10 do 20 lat oraz 20-30 lat, gdyż w grupach tych odsetek pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy wyniósł odpowiednio 38,9% i 37,7%. Najmniejsze udziały pozostających bez pracy powyżej

12 miesięcy odnotowano w grupach bezrobotnych z ponad 30 letnim stażem pracy – 23,5% oraz ze stażem od 1 do 5 lat pracy – 29,0%.

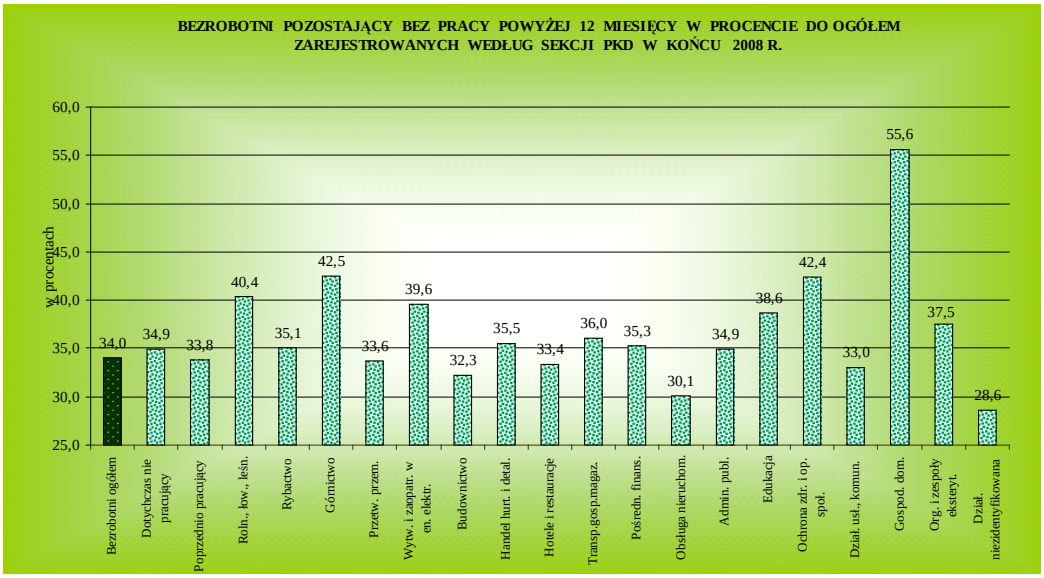
W 2008 r. w porównaniu do stanu z końca 2007 r. spadek poziomu bezrobocia odnotowany został we wszystkich grupach bez względu na posiadany staż pracy, przy czym najniższy spadek dotyczył osób o najdłuższym stażu pracy.

1.10. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy według sekcji działalności gospodarczej

W końcu 2008 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 1144847 osób poprzednio pracujących, w tym 386502 osoby pozostawały bez pracy powyżej 12 miesięcy, co stanowiło 33,8% ogółu zarejestrowanych poprzednio pracujących. Bez pracy do 1 miesiąca pozostawało 148216 osób poprzednio pracujących, a 610129 osób poszukiwało zatrudnienia od 1 do 12 miesięcy.

Najwięcej bezrobotnych pozostających bez pracy ponad rok przed zarejestrowaniem pracowało w sekcji przetwórstwo przemysłowe – 90050 osób, tj. 23,3% bezrobotnych od ponad roku poprzednio pracujących. Natomiast najmniej osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy pracowało przed zarejestrowaniem się w sekcji organizacje i zespoły eksterytorialne – 33 osoby.

Wśród dotychczas nie pracujących w liczbie 328905 osób było 114837 osób pozostających bez pracy ponad rok, co stanowiło 34,9% zarejestrowanych bezrobotnych dotychczas nie pracujących.

Odsetek pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych poprzednio pracujących w poszczególnych sekcjach kształtował się od 28,6% w działalności niezidentyfikowanej do 55,6% w sekcji gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników.

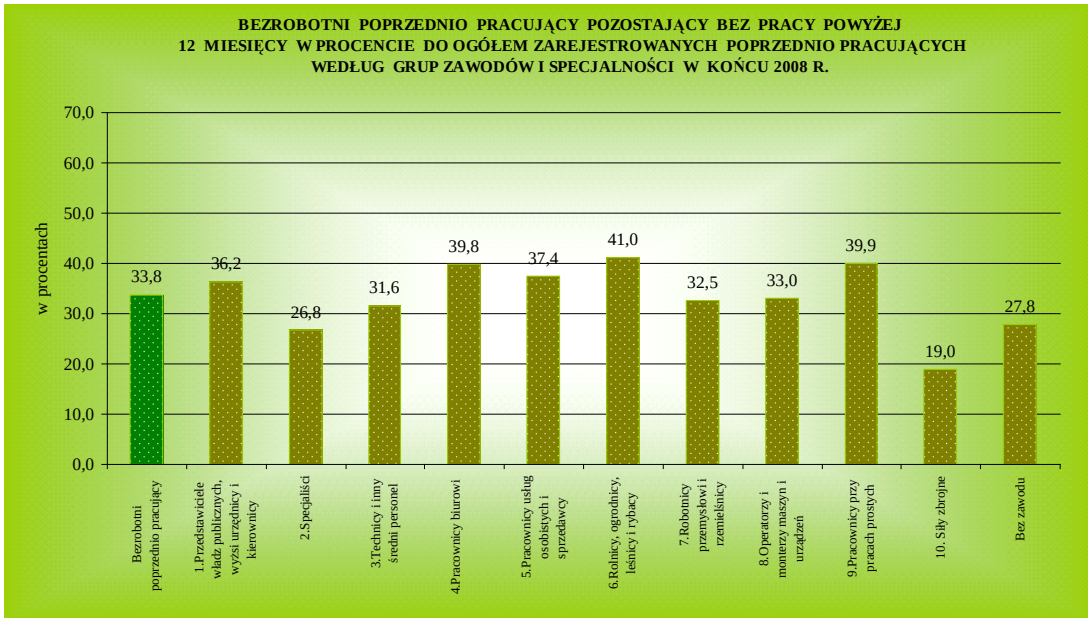
WYSZCZEGÓLNIENIE	Zarejestrowani bezrobotni w końcu 2008 r.		
	Ogółem	w tym pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	
	w liczbach bezwzgl.		w % do ogółem
Ogółem	**1 473 752**	**501 339**	**34,0**
z tego:			
dotychczas nie pracujący	**328 905**	**114 837**	**34,9**
poprzednio pracujący	**1 144 847**	**386 502**	**33,8**
z tego w sekcjach:			
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	41 184	16 623	40,4
Rybactwo	667	234	35,1
Górnictwo	4 209	1 788	42,5
Przetwórstwo przemysłowe	267 662	90 050	33,6
Wytw. i zaopatr. w energię elektryczną, gaz i wodę	5 469	2 166	39,6
Budownictwo	87 985	28 383	32,3
Handel hurtowy i detaliczny	191 732	68 144	35,5
Hotele i restauracje	28 541	9 524	33,4
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	28 891	10 406	36,0
Pośrednictwo finansowe	9 683	3 416	35,3
Obsługa nieruchomości	50 253	15 123	30,1
Administracja publiczna i obrona narodowa	82 662	28 852	34,9
Edukacja	22 817	8 811	38,6
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	33 259	14 113	42,4
Działalność usługowa, komunalna, społeczna, indywidualna i pozostała	102 803	33 939	33,0
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	5 440	3 026	55,6
Organizacje i zespoły eksterytorialne	88	33	37,5
Działalność niezidentyfikowana	181 502	51 871	28,6

Procentowy udział długotrwale bezrobotnych w porównaniu do stanu z końca 2007 r. zmniejszył się zarówno wśród poprzednio pracujących, jak i dotychczas niepracujących, odpowiednio o 11,5 punktu proc. i 9,5 punktu proc. Spadek odnotowany został również we wszystkich sekcjach PKD.

W końcu 2008 r., jedynie w sekcji gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, osoby pozostające bez pracy powyżej roku stanowiły ponad połowę bezrobotnych poprzednio pracujących w tej sekcji (tj. 55,6%).

1.11. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy według zawodów i specjalności

W końcu 2008 r. wśród zarejestrowanych bezrobotnych najmniej było osób posiadających zawody mieszczące się w grupie zawodowej „siły zbrojne" - 800 bezrobotnych, w tym 108 osób pozostawało bez pracy ponad 12 miesięcy. Kolejną grupą byli „przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy" – 6235 zarejestrowanych bezrobotnych, w tym 6218 osób poprzednio pracujących. Z liczby osób wymienionych w tej grupie, które pracowały przed zarejestrowaniem się 2252 osoby pozostawały bez pracy powyżej 12 miesięcy, co stanowiło 36,2% bezrobotnych poprzednio pracujących w tej grupie zawodowej.

Trudności ze znalezieniem zatrudnienia mają przede wszystkim osoby o niskich kwalifikacjach. Wśród osób poprzednio pracujących pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy najliczniej reprezentowana była grupa „robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy" – 103448 osób, tj. 26,8% pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy.

W końcu 2008 r. w najkorzystniejszej sytuacji na rynku pracy pod względem odsetka pozostających bez pracy ponad rok byli bezrobotni żołnierze, gdyż w grupie „siły zbrojne" osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 19,0% oraz bezrobotni posiadający zawody wymagające wyższych kwalifikacji zawodowych, tj. zaliczone do grupy „specjaliści" – 26,8%.

Najwyższy odsetek osób zarejestrowanych powyżej 12 miesięcy wśród poprzednio pracujących w danej grupie wystąpił w grupach: „rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy" (41,0% poprzednio pracujących bezrobotnych w tej grupie zawodowej) oraz „pracownicy przy pracach prostych" (39,9%) i „pracownicy biurowi" (39,8%).

W końcu 2008 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 33817 osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy, które nie posiadały zawodu, co stanowiło 8,7% osób poprzednio pracujących zarejestrowanych powyżej 12 miesięcy. Wśród osób poprzednio pracujących i nie posiadających zawodu 27,8% pozostawało bez pracy ponad rok podczas, gdy wśród posiadających zawody odsetek ten wyniósł 34,5%.

Grupy zawodów	**Zarejestrowani bezrobotni poprzednio pracujący** w końcu 2008 r.		
	Ogółem	w tym pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	
	w liczbach bezwzględnych		w % do ogółem
OGÓŁEM	**1 144 847**	**386 502**	**33,8**
z tego według grup			
1.Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	6 218	2 252	36,2
2.Specjaliści	78 052	20 908	26,8
3.Technicy i inny średni personel	161 018	50 898	31,6
4.Pracownicy biurowi	52 374	20 835	39,8
5.Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	167 594	62 637	37,4
6.Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	32 414	13 286	41,0
7.Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	318 108	103 448	32,5
8.Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	60 834	20 047	33,0
9.Pracownicy przy pracach prostych	146 042	58 266	39,9
10. Siły zbrojne	568	108	19,0
Bez zawodu	121 625	33 817	27,8

W porównaniu ze stanem z końca 2007 r. liczba poprzednio pracujących bezrobotnych od ponad roku zmniejszyła się we wszystkich wielkich grupach zawodowych. Najwyższy względny spadek dotyczył poprzednio pracujących rolników, ogrodników, leśników i rybaków (o 39,3%), pracowników usług osobistych i sprzedawców (o 39,1%) oraz pracowników przy pracach prostych (o 39,0%).

Najmniej zmniejszyła się liczba pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy posiadających zawody zaliczane do grupy siły zbrojne (spadek o 26,0%).

W malejącym rankingu zawodów posiadanych przez bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w zdecydowanej większości na pierwszych 20 lokatach od lat pojawiają się te same zawody, co w rankingu zawodów posiadanych przez zarejestrowanych bezrobotnych i rankingu zawodów posiadanych przez bezrobotnych poprzednio pracujących.

W pierwszych 20 zawodach w malejącym rankingu zawodów według liczby bezrobotnych poprzednio pracujących pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się było 161491 osób poszukujących zatrudnienia ponad rok, co stanowiło 41,8% ogółu osób bezrobotnych od ponad 12 miesięcy poprzednio pracujących.

Ranking 20 zawodów według malejącej liczby pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w końcu 2008 r.

Zawód	Bezrobotni ogółem		Bezrobotni poprzednio pracujący		w tym pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy		
	w liczbach bezwzgl.	ran-king	w liczbach bezwzgl.	ran-king	w liczbach bezwzgl.	ran-king	w % do poprzednio pracujących
Ogółem	**1 473 752**		**1 144 847**		**386 502**		**33,8**
Bez zawodu	**298 100**		**121 625**		**33 817**		**27,8**
Posiadający zawody	**1 175 652**		**1 023 222**		**352 685**		**34,5**
w tym:							
Sprzedawca*	107 768	1	102 051	1	38 489	1	37,7
Asystent ekonomiczny* (zawód szkolny: Technik ekonomista)	38 383	2	28 847	3	10 224	2	35,4
Krawiec*	31 502	4	25 656	4	9 893	3	38,6
Ślusarz*	33 074	3	30 625	2	9 390	4	30,7
Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	21 010	10	20 429	9	9 162	5	44,8
Sprzątaczka	19 705	12	19 439	11	8 991	6	46,3
Pracownik biurowy* (Zawód szkolny: Technik prac biurowych)	22 878	8	20 945	8	8 624	7	41,2
Robotnik gospodarczy	24 624	6	24 212	5	8 448	8	34,9
Kucharz*	27 155	5	22 145	6	8 411	9	38,0
Murarz*	23 166	7	21 890	7	7 203	10	32,9
Szwaczka	20 192	11	19 703	10	7 202	11	36,6
Robotnik budowlany	19 100	13	18 801	12	6 076	12	32,3
Technik mechanik*	22 301	9	17 412	13	4 593	13	26,4
Technik rolnik*	13 326	16	10 494	17	3 975	14	37,9
Robotnik placowy	7 918	30	7 781	25	3 796	15	48,8
Ekonomista	15 272	14	10 995	15	3 645	16	33,2
Tokarz	11 247	17	10 606	16	3 602	17	34,0
Magazynier	9 956	23	9 832	18	3 310	18	33,7
Cukiernik*	10 537	18	9 187	20	3 233	19	35,2
Kelner*	8 933	26	8 215	22	3 224	20	39,2

* oznacza, że zawód objęty jest kształceniem w systemie szkolnym

Najwyższy odsetek długotrwale bezrobotnych odnotowano w zawodach: robotnik placowy (48,8% poprzednio pracujących w tym zawodzie pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy), sprzątaczka (46,3%) oraz robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym (44,8%). Natomiast w zawodzie technik mechanik odsetek pozostających bez pracy ponad rok był niższy niż 30% i wyniósł 26,4%.

Bezrobotni w zawodzie sprzedawca zajmowali pierwszą lokatę w malejącym rankingu według liczby bezrobotnych ogółem, bezrobotnych poprzednio pracujących oraz bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. W końcu 2008 r. w ewidencji bezrobotnych było 38489 sprzedawców pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy, tj. 10,0% bezrobotnych od ponad roku, którzy pracowali przed nabyciem statusu bezrobotnego. Na dalszych pozycjach uplasowali się: asystenci ekonomiczni – 10224 osoby (2,6%), krawcy – 9893 osoby (2,6%) oraz ślusarze – 9390 osób (2,6%), itd.

W wymienionym rankingu zawodów na 16 pozycji znalazł się zawód wymagający posiadania wyższego wykształcenia tj. ekonomista, który posiadało 3645 osób poprzednio pracujących pozostających bez pracy ponad rok.

Jednocześnie mimo sygnalizowanego w 2008 roku braku na rynku pracy fachowców w takich zawodach jak kucharze, murarze, czy kelnerzy, czyli w zawodach związanych z gastronomią i budownictwem, nadal było wielu bezrobotnych posiadających wymienione zawody. Niestety osoby te w wielu przypadkach ze względu na długie pozostawanie bez pracy utraciły posiadane kwalifikacje i nie wzbudzały zainteresowania pracodawców. Z drugiej strony zapewne często były zatrudniane w szarej strefie i tylko ze względu na ubezpieczenie zdrowotne pozostawały w rejestrach urzędów pracy.

1.12. Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy objęci aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu

W celu pomocy osobom bezrobotnym, w tym także pozostającym bez pracy powyżej 12 miesięcy przygotowywane są tzw. aktywne programy przeciwdziałania bezrobociu. Wśród nich wymienić należy szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne, staże, prace społecznie użyteczne, itd.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że od 2000 r. w ramach statystyki publicznej zbierane są informacje dotyczące bezrobotnych, w tym także pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy korzystających z usług poradnictwa zawodowego, klubów pracy oraz uczestniczących w programach specjalnych. W przypadku programów specjalnych były one formą, której realizację zakładała ustawa o zatrudnieniu

i przeciwdziałaniu bezrobociu obowiązującą do końca maja 2004 r. Z dniem 1 czerwca 2004 weszła w życie ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy nie uwzględniająca programów specjalnych jako dodatkowej formy aktywizacji. W związku z powyższym od 1 czerwca 2004 r. realizowane były programy specjalne rozpoczęte wcześniej.

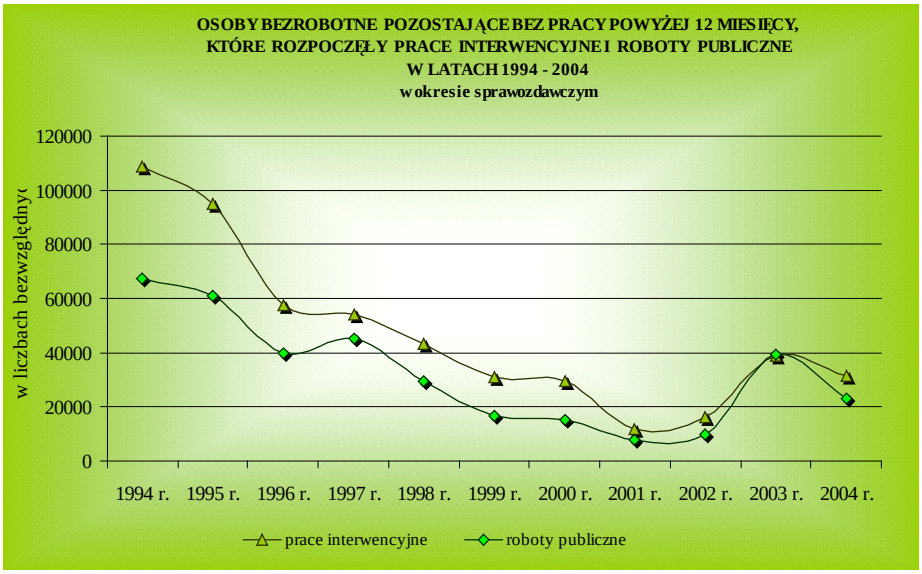
Większość danych na temat realizacji aktywnych form nie zawiera rozbicia na osoby uczestniczące w nich według czasu pozostawania bez pracy. W zasadzie od 2005 r. informacje o osobach pozostających bez pracy powyżej roku uczestniczących w aktywnych programach rynku pracy nie są gromadzone, choćby ze względu na fakt, że to długotrwale bezrobotni w ujęciu ustawowym uznani zostali za osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W związku z powyższym przedstawione w dalszej części informacje dotyczą takich okresów, za jakie poszczególne dane były gromadzone i są dostępne.

Prace interwencyjne i roboty publiczne[18]

W 1994 r. prace interwencyjne i roboty publiczne podjęło 306046 bezrobotnych, w tym 175823 osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy. W ciągu następnych dwóch latach liczba bezrobotnych aktywizowanych za pomocą tych narzędzi zmniejszała się - w 1996 r. prace interwencyjne i roboty publiczne podjęło 97437 bezrobotnych powyżej 12 miesięcy. Kolejny rok przyniósł wzrost liczby bezrobotnych objętych omawianymi formami przeciwdziałania bezrobociu, tj. zaktywizowano 316102 bezrobotnych, w tym 99209 pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy (wzrost o 1,8%). Od 1998 r. do końca 2001 r. liczba bezrobotnych, którzy podejmowali prace interwencyjne i roboty publiczne z roku na rok ponownie zmniejszała się do 19786 zaktywizowanych bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w 2001 r.

W 2002 r. nastąpiło pewne ożywienie, tj. liczba bezrobotnych zaktywizowanych w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych wyniosła 84832 osoby (wzrost o 24,1%), a liczba zarejestrowanych ponad rok objętych tymi działaniami zwiększyła się do 25904 osób (wzrost o 30,9%). W 2003 r. prace interwencyjne i roboty publiczne podjęło 214906 bezrobotnych, tj. ponad 2,5–krotnie więcej niż w 2002 r. Jednocześnie zaktywizowano ok. 3 razy więcej osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. W ramach prac interwencyjnych i robót publicznych zatrudniono 78415 osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy.

[18] Dane prezentowane na podstawie sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy

W 2004 r. z powodu rozpoczęcia prac interwencyjnych i robót publicznych z ewidencji bezrobotnych wyłączono ponownie mniejszą niż przed rokiem liczbę bezrobotnych - 169653 osoby, w tym 54811 osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. W porównaniu z 2003 r. liczba bezrobotnych ogółem zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych była o 21,1% osób niższa, zaś liczba zaktywizowanych w ten sposób bezrobotnych zarejestrowanych od ponad roku spadła o 30,1% .

Wyszczególnienie	Bezrobotni zatrudnieni w ramach		w tym osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy zatrudnione w ramach		
	prac interwencyjnych	robót publicznych	prac interwencyjnych	robót publicznych	w % do ogółem aktywizowanych
	w okresie sprawozdawczym				
1994 r.	195 487	110 559	108 448	67 375	57,4
1995 r.	184 025	113 093	95 069	60 747	52,4
1996 r.	139 064	99 823	57 358	40 079	40,8
1997 r.	166 210	149 892	53 951	45 258	31,4
1998 r.	142 868	104 149	43 440	29 688	29,6
1999 r.	125 898	68 672	31 144	16 674	24,6
2000 r.	99 448	50 302	29 339	15 046	29,6
2001 r.	39 315	29 025	11 716	8 070	29,0
2002 r.	51 090	33 742	16 238	9 666	30,5
2003 r.	114 891	100 015	38 882	39 533	36,5
2004 r.	93 883	75 770	31 601	23 210	32,3
2005 r.	70 878	69 178	x	x	x
2006 r.	69 050	32 655	x	x	x
2007 r.	58 764	40 900	x	x	x
2008 r.	46 042	44 539	x	x	x

x - od 2005 r. dane z tego zakresu nie były gromadzone

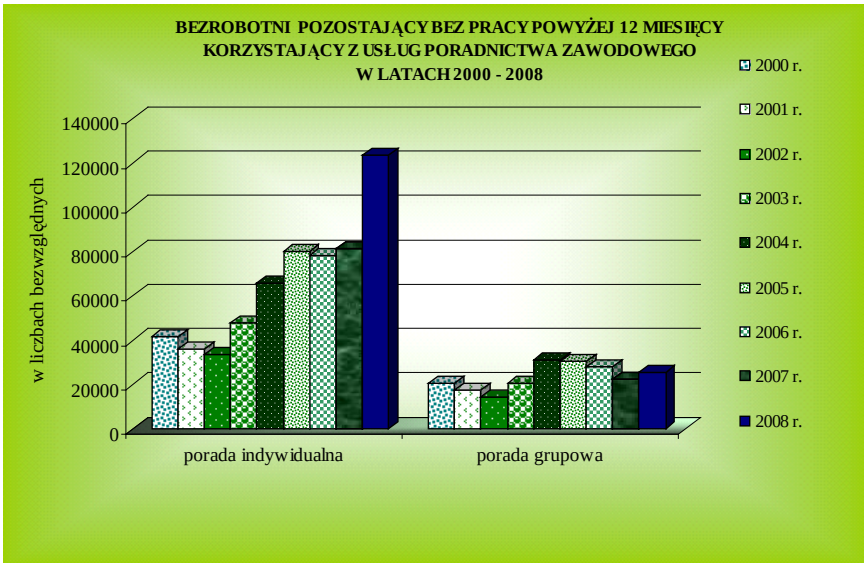
Odsetek bezrobotnych od ponad roku zatrudnionych przy pracach interwencyjnych i robotach publicznych w liczbie bezrobotnych ogółem objętych tymi formami zmniejszał się z 57,4% w 1994 r. do 24,6% w roku 1999. W kolejnych

latach wahał się na poziomie ok. 30%. W 2003 r. zarejestrowani powyżej 12 miesięcy zatrudnieni w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych stanowili 36,5% zaktywizowanych w ten sposób bezrobotnych. W 2004 roku odsetek bezrobotnych powyżej roku zatrudnionych w ramach wymienionych form wyniósł 32,3%, tj. zmniejszył się o 4,2 punktu procentowego w odniesieniu do 2003 r.

W 2005 r. prace i roboty rozpoczęło 140056 bezrobotnych, ale brak jest danych ile wśród nich stanowiły osoby pozostające bez pracy powyżej roku. W 2006 r. z wyżej wymienionych form skorzystało 101705 bezrobotnych ogółem, tj. o 38351 osób mniej niż w 2005 r. (spadek o 27,4%). W roku 2007 w ramach prac interwencyjnych zatrudniono 58764 bezrobotnych (tj. o 14,9% mniej niż rok wcześniej), a roboty publiczne rozpoczęło 40900 osób (tj. o 25,2% więcej niż przed rokiem). W 2008 r. prace interwencyjne i roboty publiczne rozpoczęło 90581 bezrobotnych (tj. o 9,1 % mniej niż przed rokiem).

Poradnictwo zawodowe i kluby pracy[19]

Według statystyki publicznej o rynku pracy z usług poradnictwa zawodowego w 2000 r. skorzystało 229288 osób bezrobotnych, w tym 62132 osoby bezrobotne ponad 12 miesięcy. W kolejnym roku nastąpił spadek liczby bezrobotnych korzystających z porady do 192326 osób, a liczba pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy zmniejszyła się do 53040 osób, tj. odnotowano spadek o 14,6%. W 2002 r. mimo wzrostu liczby bezrobotnych, którzy skorzystali z usług poradnictwa (271569 osób) liczba bezrobotnych powyżej 12 miesięcy zmniejszyła się w porównaniu z rokiem 2001 do 50307 osób. W latach 2003-2005 zarówno liczba bezrobotnych ogółem, jak i pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się z roku na rok wzrastała, przy czym odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie korzystających z usług poradnictwa wykazywał duże wahania. W 2003 r. z usług poradnictwa zawodowego skorzystało 67475 osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy (23,1% bezrobotnych, którzy skorzystali z omawianych usług), a w 2004 roku poradnictwem zawodowym objęto 95328 długotrwale pozostających bez pracy (27,4%). Z kolei w roku 2005 z usług poradnictwa zawodowego skorzystało najwięcej bezrobotnych, bo aż 395555 osób bezrobotnych, w tym 102051 osób pozostających bez pracy ponad rok od momentu zarejestrowania się (tj. 25,8% ogółu bezrobotnych, którzy byli w ten sposób aktywizowani).

Od 2006 r. każda porada grupowa powinna być poprzedzona poradą indywidualną, co oznacza, że w statystyce nie należy dodawać osób korzystających z poradnictwa indywidualnego i grupowego, tym samym od 2006 r. dane dotyczące poradnictwa zawodowego obejmują tylko osoby, które skorzystały z porady indywidualnej.

Wyszczególnienie	Ogółem bezrobotni, którzy skorzystali z usług poradnictwa zawodowego	w tym osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy		Ogółem bezrobotni uczestniczący w zajęciach klubów pracy	w tym osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy	
	w liczbach bezwzględnych		w % do ogółem	w liczbach bezwzględnych		w % do ogółem
	w okresie sprawozdawczym					
2000 r.	229 288	62 132	27,1	53 952	15 507	28,7
2001 r.	192 326	53 040	27,6	48 547	13 836	28,5
2002 r.	271 569	50 307	18,5	53 285	10 976	20,6
2003 r.	292 131	67 475	23,1	55 489	14 764	26,6
2004 r.	347 843	95 328	27,4	49 932	15 721	31,5
2005 r.*	395 555	102 051	25,8	74 773	26 856	35,9
2006 r.**	295 955	78 356	26,5	69 978	32 413	46,3
2007 r.	312 772	81 333	26,0	61 523	29 460	47,9
2008 r.	374 538	123 863	33,1	70 533	47 803	67,8

* Od 2005 r. liczba bezrobotnych uczestniczących w zajęciach klubów pracy obejmuje osoby uczestniczące w szkoleniu w zakresie aktywnego poszukiwania pracy oraz uczestniczące w zajęciach aktywizacyjnych realizowanych w ramach pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy.
** Od 2006 r. każda porada indywidualna powinna zostać poprzedzona poradą w formie grupowej, co oznacza, że nie można sumować danych na temat liczby osób, które skorzystały z poradnictwa indywidualnego i grupowego. Od 2006 r. dane dotyczą poradnictwa indywidualnego.

[19] Dane prezentowane na podstawie załącznika 4 do sprawozdania MPiPS-01 rynku pracy"

W 2006 r. porady indywidualnej udzielono 295955 bezrobotnym, w tym 78356 osób pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się (26,5%).

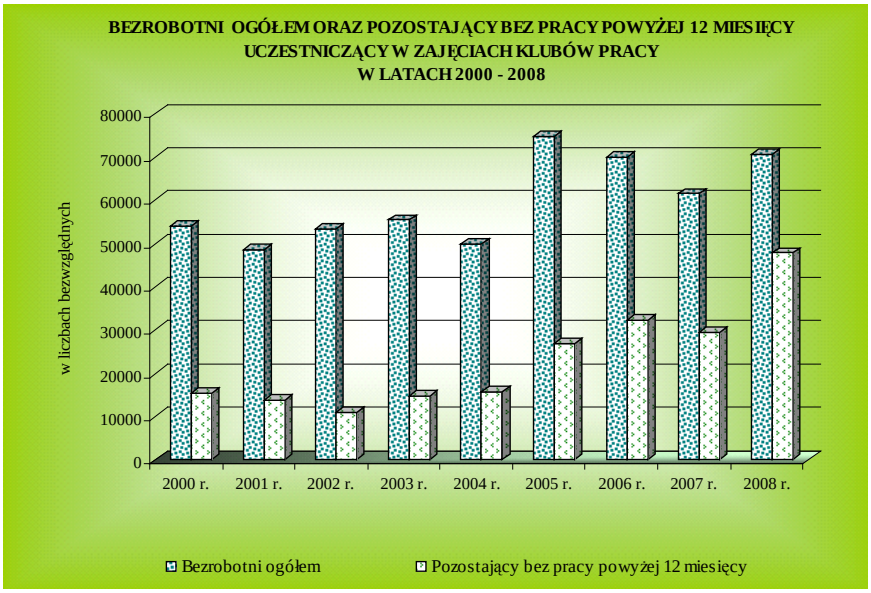
W roku 2007 z usług poradnictwa skorzystało 312772 bezrobotnych, w tym 81333 osoby pozostające bez pracy ponad rok (26% ogółu bezrobotnych, którzy skorzystali z porady).

W 2008 r. z usług poradnictwa zawodowego skorzystało 374538 bezrobotnych, w tym 123863 osoby pozostające bez pracy ponad rok (33,1% ogółu bezrobotnych, którzy skorzystali z porady).

Liczba bezrobotnych ogółem, jak i pozostających w rejestrach ponad rok, którzy uczestniczyli w zajęciach klubów pracy wykazywała pewne wahania.

Do 2002 r. systematycznie zmniejszała się liczba osób pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy uczestniczących w zajęciach klubów pracy. W 2002 r. w zajęciach uczestniczyło 10976 takich bezrobotnych. Jednocześnie zmniejszał się udział pozostających bez pracy ponad rok w ogólnej liczbie bezrobotnych ogółem uczestniczących w zajęciach klubów pracy. W 2000 r. odsetek ten wyniósł 28,7%, w 2001 r. – 28,5%, a w 2002 r. – 20,6% uczestników klubów pracy stanowiły osoby ponad rok oczekujące na podjecie zatrudnienia. Z kolei od roku 2003 w klubach pracy uczestniczy coraz więcej bezrobotnych zarejestrowanych powyżej rok.

Od 2005 r. w klubach pracy organizowane były dwie formy aktywizacji, tj. szkolenia z zakresu umiejętności poszukiwania pracy oraz zajęcia aktywizacyjne. W ramach ww. form w 2006 r. udzielono pomocy 69978 bezrobotnym, w tym 32413 osobom pozostającym bez pracy ponad 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się (46,3% ogółu bezrobotnych uczestniczących w zajęciach klubów pracy). W porównaniu z 2005 r. liczba pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy uczestników szkoleń i zajęć aktywizacyjnych w klubach pracy wzrosła o ponad 20%, podczas gdy ogólna liczba bezrobotnych uczestników zmniejszyła się o 6,4%. W 2007 r. w szkoleniach i zajęciach aktywizacyjnych w klubach pracy uczestniczyło 61523 bezrobotnych, w tym 29460 pozostających bez pracy od ponad roku. W 2008 roku w szkoleniach i zajęciach aktywizacyjnych w klubach pracy uczestniczyło 70533 bezrobotnych, w tym 47803 pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. W porównaniu z 2007 rokiem liczba pozostających bez pracy ponad rok uczestników szkoleń i zajęć aktywizacyjnych w klubach pracy wzrosła o 62,3%, przy wzroście ogólnej liczby bezrobotnych uczestników o 14,6%.

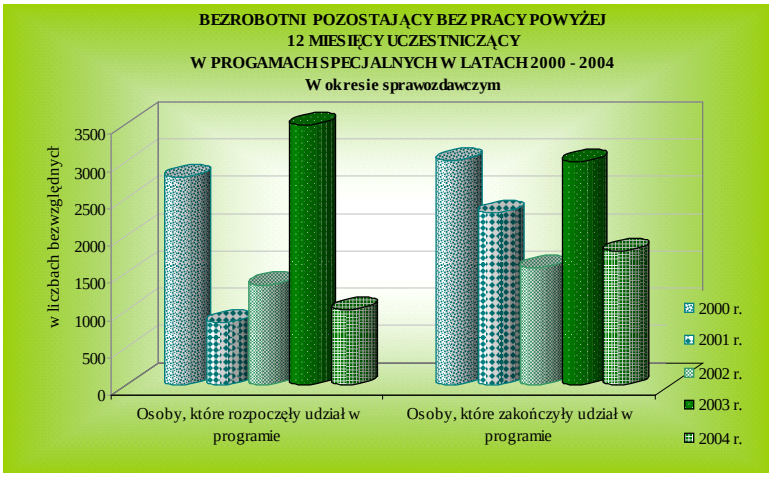

W ramach działania poradnictwa zawodowego w 2008 roku pracę podjęło 18600 bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy, szkolenie zawodowe rozpoczęło 16969 bezrobotnych w omawianej kategorii a z aktywnego poszukiwania pracy w klubach pracy skorzystało 9175 bezrobotnych, będących bez pracy ponad rok.

Programy specjalne

Załącznik 6 „Programy specjalne" do sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy był sporządzany w okresach rocznych począwszy od 2000 r. do końca 2004 r. W 2004 r. programy specjalne były realizowane jeszcze na podstawie ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, która obowiązywała do końca maja 2004 r. W nowej ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy ta forma aktywizacji nie jest wymieniona.

Najwięcej bezrobotnych ogółem, jak i pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy uczestniczyło w programach specjalnych w 2003 r., tj. odpowiednio 8142 osoby i 4170 osób pozostających bez pracy ponad rok. Natomiast liczby te drastycznie spadły w 2004 r. Wynikało to zapewne z faktu zmian przepisów prawnych i realizacji od 1 czerwca 2004 r. wyłącznie programów wcześniej rozpoczętych. W 2004 r. zaktywizowano w ten sposób 2514 bezrobotnych, w tym 1020 osób zarejestrowanych ponad rok. Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy stanowili 40,6% ogółu bezrobotnych aktywizowanych w ramach programów specjalnych.

Liczba bezrobotnych pozostających bez pracy ponad rok, którzy rozpoczęli zajęcia w programach w 2004 r. była wyższa jedynie od roku 2001, natomiast w porównaniu z pozostałymi latami była ona znacznie niższa. Na uwagę zasługuje fakt, że w 2004 r. w województwie zachodniopomorskim uczestnictwa w programach specjalnych nie rozpoczęła żadna osoba pozostająca bez pracy powyżej 12 miesięcy. Natomiast w województwie śląskim udział w programach rozpoczęło 285 zarejestrowanych ponad 12 miesięcy, a w warmińsko-mazurskim 318 osób pozostających bez pracy powyżej roku.

Wyszczególnienie	Ogółem bezrobotni, którzy rozpoczęli zajęcia w programach specjalnych	w tym osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy		Ogółem bezrobotni, którzy ukończyli zajęcia w programach specjalnych	w tym osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy	
	w liczbach bezwzględnych		w % do ogółem	w liczbach bezwzględnych		w % do ogółem
	w okresie sprawozdawczym					
2000 r.	5 643	2 796	49,5	5 903	3 011	51,0
2001 r.	1 542	840	54,5	4 739	2 320	49,0
2002 r.	3 166	1 348	42,6	3 203	1 580	49,3
2003 r.	8 142	4 170	51,2	5 974	2 999	50,2
2004 r.	2 514	1 020	40,6	4 031	1 802	44,7

Począwszy od 2000 r. do 2002 r. systematycznie zmniejszała się liczba pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy kończących udział w programach specjalnych. W 2003 r. udział w programach zakończyło 2999 osób pozostających bez pracy powyżej roku, ale w 2004 r. liczba ta zmniejszyła się do 1802 osób.

W końcu 2004 r. udział w programach kontynuowało 1572 bezrobotnych, w tym 629 osób pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy.

2. DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI

Dane dotyczące osób długotrwale bezrobotnych według definicji zawartej w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art. 2 ust.1 pkt 5) obejmują szerszą grupę osób niż tylko pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy bezrobotną długotrwale jest osoba pozostająca w rejestrach urzędów pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy. Definicja taka wprowadzona została po nowelizacji ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy i obowiązuje od 1 listopada 2005 r. Wcześniej obowiązująca definicja bezrobotnego długotrwale obejmowała osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat.

Zmiana definicji spowodowała, że z dniem 1 listopada 2005 r. do łącznego 2-letniego czasu pozostawania bez pracy nie wliczane są okresy odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

Wart uwagi jest fakt, że zgodnie z art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy między innymi osoby długotrwale bezrobotne uznane zostały za będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy i do których skierowane powinny być różnego rodzaju działania mające na celu ich aktywizację.

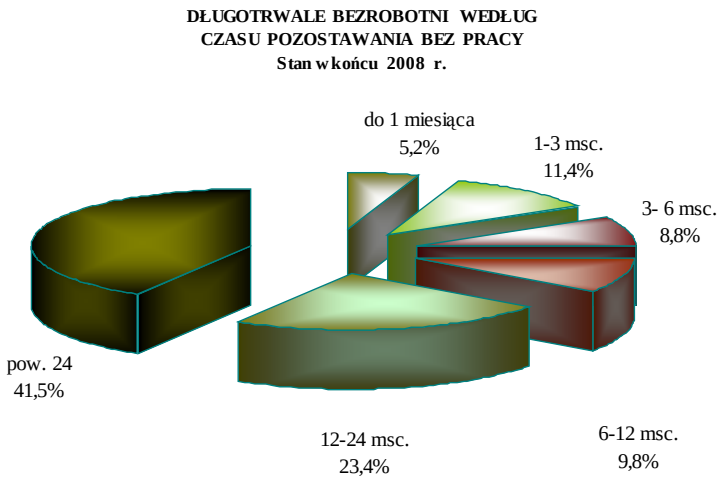
Statystyka dotycząca długotrwale bezrobotnych w rozumieniu ustawy gromadzona jest od roku 2005.

2.1. Różnice definicyjne i różnice w poziomie bezrobocia

Długotrwałe bezrobocie zgodnie z definicjami zawartymi w literaturze przedmiotu, jak i w potocznym rozumieniu dotyczy osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. Również w sprawozdawczości urzędów pracy przyjęło się traktować jako osobę długotrwale bezrobotną pozostającą bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się. Statystyka dotycząca osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się opisana została w części pierwszej niniejszego opracowania.

Dla przypomnienia należy podać, że w końcu 2008 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 501339 osób pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się i stanowiły one 34,0% ogółu zarejestrowanych.

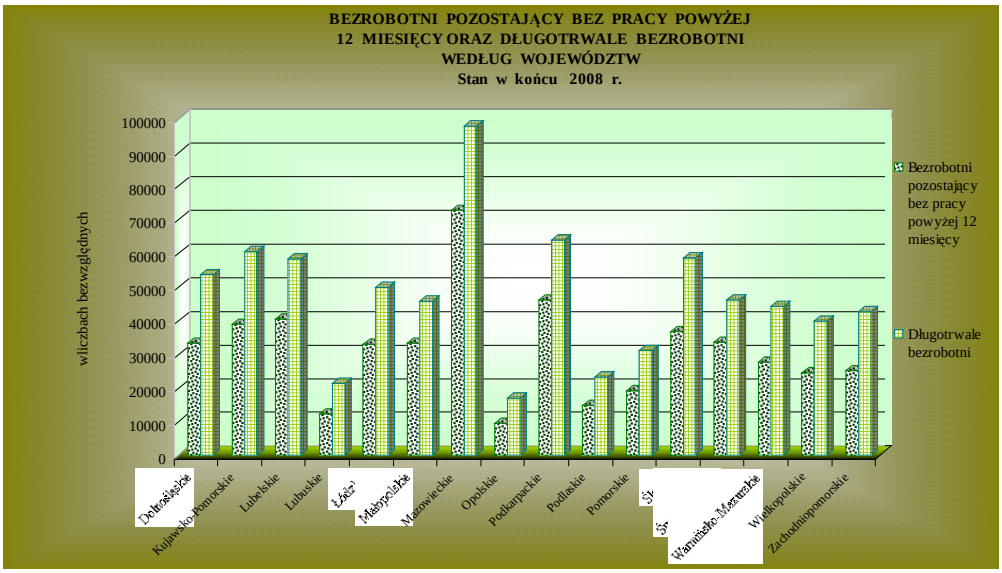
Populacja długotrwale bezrobotnych w rozumieniu ustawy promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy jest znacznie wyższa od liczby pozostających bez pracy ponad rok od momentu zarejestrowania się, co oczywiście wynika z różnic definicyjnych. Zgodnie z definicją zawartą w ww. ustawie osoba jest uznana za długotrwale bezrobotną, choć od ostatniej rejestracji mogło upłynąć nawet kilka dni, wystarczający jest fakt, że osoba ta przez ostatnie 2 lata była łącznie 12 miesięcy w ewidencji oczywiście z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

W końcu 2008 r. w urzędach pracy zarejestrowane były 753773 osoby długotrwale bezrobotne, co stanowiło 51,1% ogółu zarejestrowanych. Liczba długotrwale bezrobotnych w końcu 2008 r. była o 340279 osób, tj. o 31,1% niższa niż rok wcześniej, czyli spadek był dwukrotnie wyższy niż zmniejszenie się poziomu bezrobocia ogółem (15,6%).

	Bezrobotni ogółem	w tym długotrwale bezrobotni	
		w liczbach bezwzględnych	w procencie do ogółem zarejestrowanych
	Stan w końcu okresu sprawozdawczego		
2005 r.	2 773 000	1 828 827	66,0
2006 r.	2 309 410	1 517 815	65,7
2007 r.	1 746 573	1 094 052	62,6
2008 r.	1 473 752	753 773	51,1

Ponadto liczba długotrwale bezrobotnych była o 252434 osoby, tj. ponad o 1/3 wyższa od liczby pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się. Oczywiście przewaga to odnotowana została w każdym województwie.

Przewaga długotrwale bezrobotnych w rozumieniu ustawowym nad pozostającymi bez pracy ponad rok od zarejestrowania się kształtowała się od 34,4% w województwie mazowieckim do 80,6% w województwie opolskim. Są to województwa o najwyższej i najniższej w kraju liczbie bezrobotnych, a odsetek pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w ogólnej liczbie bezrobotnych w województwie mazowieckim był jednym z najwyższych, natomiast w opolskim najniższy w kraju.

2.2. Bilans długotrwale bezrobotnych[20]

W 2008 r. status osoby długotrwale bezrobotnej uzyskały 833094 osoby (tj. o 233341 osób mniej niż w 2007 r.), co stanowiło 33,6% napływu bezrobotnych w tym okresie, przy czym znaczna część długotrwale bezrobotnych faktycznie nie zarejestrowała się w urzędach pracy w 2008 r., ale w okresach wcześniejszych natomiast w ubiegłym roku z uwagi na okres pozostawania bez pracy mogła zostać zaliczona do omawianej kategorii. Z kolei odpływ z bezrobocia długotrwale bezrobotnych wyniósł 1173373 osoby, czyli był o 316825 osób niższy niż w 2007 r. Długotrwale bezrobotni wyłączeni z ewidencji stanowili 42,7% ogółu wyrejestrowanych w 2008 r.

Podstawowym powodem odpływu osób długotrwale bezrobotnych były podjęcia pracy przez 374739 długotrwale bezrobotnych (31,9% odpływu długotrwale bezrobotnych). Liczba długotrwale bezrobotnych wyłączonych z powodu podjęcia pracy była o 191682 osoby niższa niż w 2007 r., przy czym podjęcia pracy

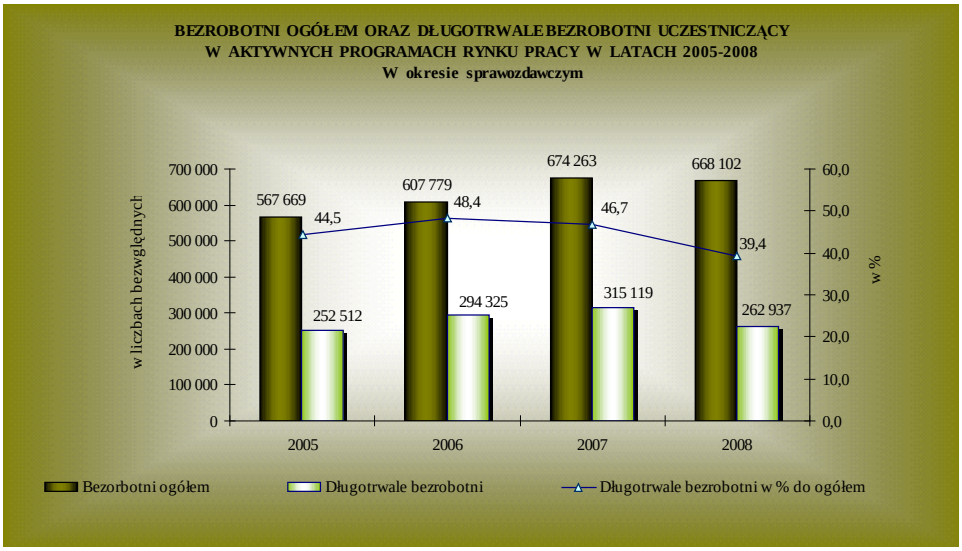
[20] Dane na podstawie sprawozdania MPIPS-01 o rynku pracy

niesubsydiowanej zmniejszyły się o 169584 osoby, zaś subsydiowane zatrudnienie podjęło 22098 osób długotrwale bezrobotnych mniej niż przed rokiem.

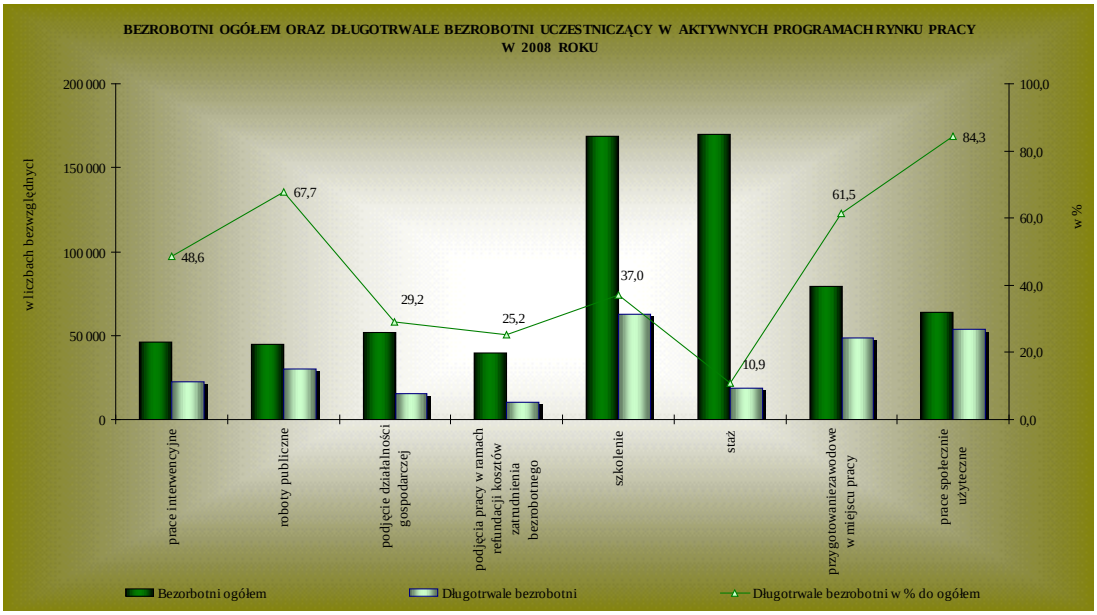
W 2008 r. prace niesubsydiowane podjęło 295241 osób z omawianej grupy (25,2% wyłączeń długotrwale bezrobotnych), natomiast subsydiowane zatrudnienie podjęło 79498 osób (6,8% odpływu dł. bezr.).

W 2008 r. w ramach różnego rodzaju aktywnych programów rynku pracy w Polsce zaktywizowano 262937 osób długotrwale bezrobotnych, co stanowiło 39,4% ogółu bezrobotnych, którzy rozpoczęli udział w aktywnych programach. W porównaniu z 2007 r. liczba zaktywizowanych długotrwale bezrobotnych zmniejszyła się o 52182 osoby, tj. o 16,6%.

W omawianym okresie w ramach prac interwencyjnych zatrudniono 22372 długotrwale bezrobotnych (13580 osób mniej niż przed rokiem), roboty publiczne podjęło 30159 osób (5192 osoby mniej).

Otrzymanie środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej było powodem wyłączenia z ewidencji 15178 osób długotrwale bezrobotnych (spadek o 605 osób w porównaniu z 2007 r.), zaś pracę w ramach otrzymanych przez pracodawcę środków na wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego podjęło 10019 długotrwale bezrobotnych (spadek o 2431 osób). Wśród ogółu bezrobotnych, którzy podjęli działalność gospodarczą osoby długotrwale bezrobotne stanowiły ok. 1/3. Tym samym najprawdopodobniej z powodu wyższego wieku oraz niższego w stosunku do pozostałych bezrobotnych poziomu wykształcenia osoby długotrwale bezrobotne rzadziej niż pozostali bezrobotni decydowały się na podjęcie działalności gospodarczej.

Zakres	Bilans bezrobotnych ogółem i długotrwale bezrobotnych w 2008 r.		
	Bezrobotni ogółem	Długotrwale bezrobotni	Odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem
	w liczbach bezwzględnych		w %
Napływ	**2 476 583**	**833 094**	**33,6**
Odpływ	**2 749 404**	**1 173 373**	**42,7**
w tym z powodu			
podjęcia pracy	**1 052 077**	**374 739**	**35,6**
z tego			
pracy niesubsydiowanej	865 418	295 241	34,1
w tym podjęcia pracy sezonowej	65 363	24 430	37,4
pracy subsydiowanej	186 659	79 498	42,6
prac interwencyjnych	46 042	22 372	48,6
robót publicznych	44 539	30 159	67,7
podjęcie działalności gospodarczej	51 945	15 178	29,2
podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego	39 695	10 019	25,2
inne	4 438	1 770	39,9
rozpoczęcia szkolenia	**168 374**	**62 379**	**37,0**
rozpoczęcia stażu	**169 860**	**18 436**	**10,9**
rozpoczęcia przygotowania zawodowego w miejscu pracy	**79 440**	**48 841**	**61,5**
rozpoczęcia pracy społecznie użytecznej	**63 769**	**53 783**	**84,3**
niepotwierdzenia gotowości do pracy	**874 934**	**420 167**	**48,0**
dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego	150 937	96 598	64,0
podjęcia nauki	6 112	474	7,8
ukończenia 60/65 lat	5 365	4 768	88,9
nabycia praw emerytalnych lub rentowych	17 197	6 986	40,6
nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego	10 153	292	2,9
innych	151 186	88 910	58,8

Bezrobotni długotrwale uznani zostali za osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy i co za tym idzie, zgodnie z art. 50 ust. 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, jeśli pobierają oni świadczenia z pomocy

społecznej lub realizują indywidualny program usamodzielnienia na podstawie przepisów o pomocy społecznej, PUP w okresie 6 miesięcy od dnia utraty prawa do zasiłku z powodu upływu okresu jego pobierania powinien im przedstawić propozycję zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, stażu, odbycia przygotowania zawodowego w miejscu pracy lub zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych. W 2008 r. długotrwale bezrobotni stanowili 48,6% osób, które rozpoczęły prace interwencyjne oraz 67,7% rozpoczynających roboty publiczne.

Wysoki był udział długotrwale bezrobotnych wśród wyłączonych z ewidencji z powodu rozpoczęcia przygotowania zawodowego w miejscu pracy – 61,5% ogółu rozpoczynających przygotowanie (48841 osób) oraz z powodu rozpoczęcia prac społecznie użytecznych – 84,3% rozpoczynających stanowiły osoby długotrwale bezrobotne (53783 osoby).

W 2008 r. gotowości do pracy nie potwierdziło 420167 długotrwale bezrobotnych, co stanowiło 48,0% odpływu z tego powodu wśród bezrobotnych ogółem. Dobrowolnie ze statusu bezrobotnego zrezygnowało 96598 osób długotrwale bezrobotnych, co stanowiło 64,0% wyłączeń z tego powodu. Jednocześnie aż 88,9% osób, które zostały wyłączone ze statystyki urzędów pracy z powodu ukończenia 60/65 lat było długotrwale bezrobotnymi.

2.3. Terytorialne zróżnicowanie długotrwałego bezrobocia

Terytorialne zróżnicowanie jest cechą charakterystyczną polskiego rynku pracy. W związku z powyższym również poziom bezrobocia jest zróżnicowany w poszczególnych regionach kraju.

Najwyższą liczbę długotrwale bezrobotnych w końcu 2008 r. odnotowano w ewidencji urzędów pracy w województwach, w których było też najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych ogółem, tj. mazowieckim, podkarpackim i śląskim. Najmniej długotrwale bezrobotnych występuje w województwach opolskim, podlaskim i lubuskim. Są to też województwa o najniższym poziomie bezrobocia ogółem, przy czym należy pamiętać, że nie chodzi tu o stopę bezrobocia, a jedynie liczbę bezrobotnych.

W końcu omawianego okresu odsetek długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogółu zarejestrowanych w danym województwie kształtował się w przedziale od 43,7% w województwie wielkopolskim do 59,1% w świętokrzyskim. Tym samym rozpiętość wskaźnika udziału długotrwale bezrobotnych w danym województwie w liczbie ogółem zarejestrowanych w tym województwie wyniosła 15,4 punktu

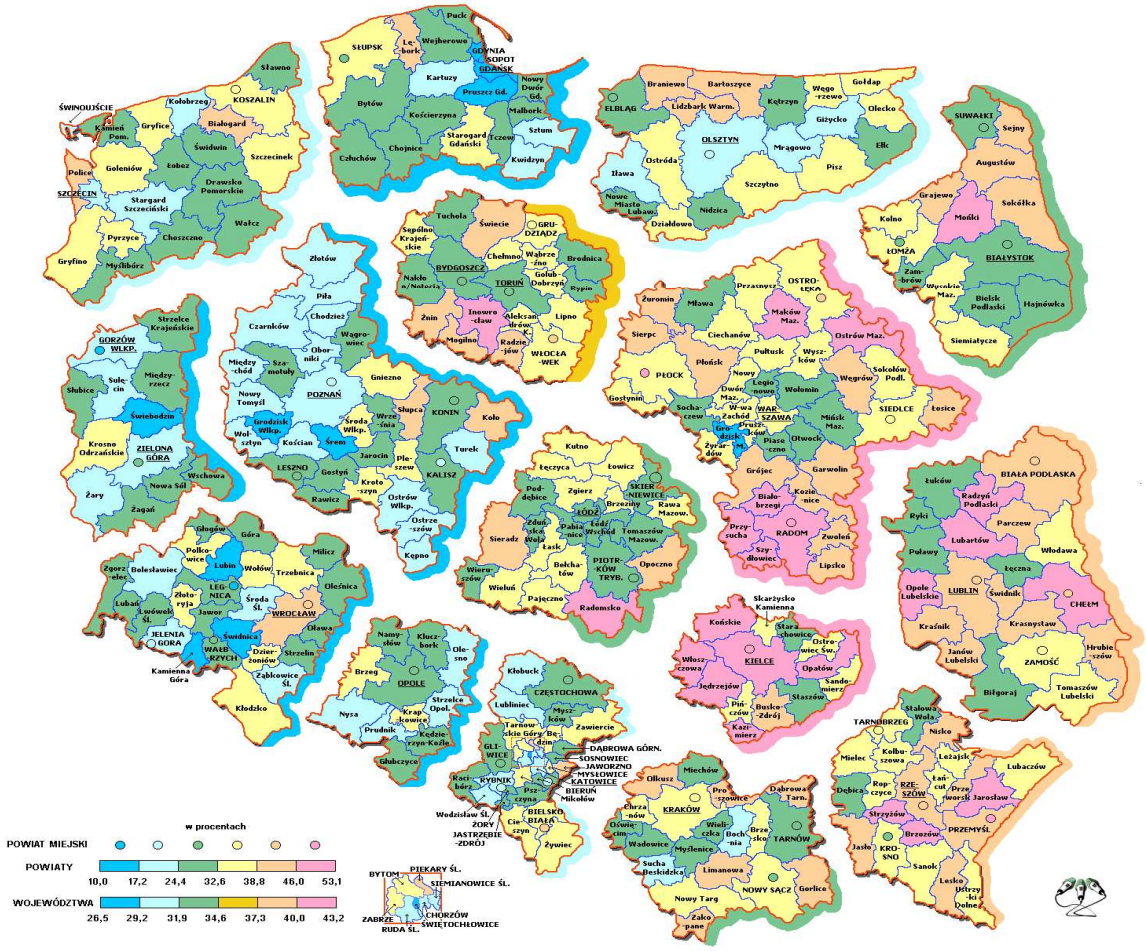
procentowego, czyli wzrosła w porównaniu z 2007 r., kiedy to wynosiła ona 7,9 punktu procentowego. Oznacza to, że terytorialne dysproporcje pogłębiają się.

W przypadku powiatów odsetek długotrwale bezrobotnych kształtował się w przedziale od 23,8% do 73,0%, a więc rozpiętość tego wskaźnika wyniosła 49,2 punktu procentowego (wzrost o 9,2 punktu proc. w porównaniu do stanu z końca 2007 r.). W najlepszej sytuacji byli bezrobotni zamieszkali w województwach południowo-zachodniej Polski, gdyż tam najniższe były odsetki długotrwale bezrobotnych.

Na uwagę zasługuje fakt, że w 164 powiatach odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem był wyższy lub równy średniej krajowej (51,1%), a w 215 powiatach był od niej niższy. W 14 powiatach udział ten był niższy niż 30%, przy czym w M. Gorzów Wielkopolski wyniósł 23,8%.

UDZIAŁ DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W LICZBIE BEZROBOTNYCH OGÓŁEM

31 XII 2008 r.

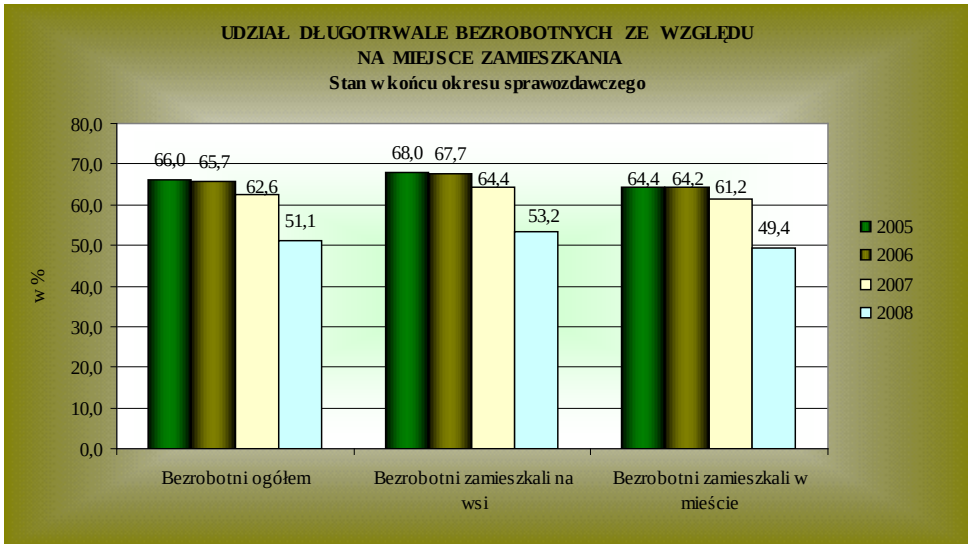

Najwyższe odsetki długotrwale bezrobotnych, tj. 60% i powyżej odnotowano w 47 powiatach, przy czym w powiecie opolskim osoby długotrwale bezrobotne stanowiły ponad ¾ ogółu zarejestrowanych (tj. 73,0%).

2.4. Długotrwale bezrobotni zamieszkali na wsi i w mieście

Wśród osób długotrwale bezrobotnych w końcu 2008 r. były 356863 osoby zamieszkałe na wsi (47,3%) i 396910 osób zamieszkałych w mieście (52,7%).

Prawdopodobieństwo znalezienia w grupie długotrwale bezrobotnych jest wyższe wśród bezrobotnych zamieszkałych na wsi, gdzie odsetek długotrwale bezrobotnych wyniósł 53,2%, podczas gdy wśród bezrobotnych zamieszkałych w mieście 49,4%. Bez względu jednak na miejsce zamieszkania udział długotrwale bezrobotnych zmniejszył się w porównaniu z odnotowanym w końcu 2006 r. i 2007 r.

W końcu 2008 r. średni czas pozostawania bez pracy wynosił 11,3 miesiąca, zaś dla długotrwale bezrobotnych 18,2 miesiąca. Długotrwale bezrobotni mieszkańcy wsi pozostawali w ewidencji bezrobotnych średnio 1,1 miesiąca dłużej niż mieszkańcy miast (18,8 miesiąca wobec 17,7 miesiąca w mieście).

Analizując strukturę długotrwale bezrobotnych według miejsca zamieszkania nasuwa się wniosek, że w każdej grupie wiekowej odsetek długotrwale bezrobotnych był wyższy na wsi niż w mieście. W przypadku wykształcenia niższe niż w mieście były odsetki długotrwale bezrobotnych wśród zamieszkałych na wsi posiadających wykształcenie średnie ogólnokształcące oraz policealne i średnie zawodowe.

Podobnie osoby zamieszkałe na wsi z ponad 20 letnim stażem pracy rzadziej były długotrwale bezrobotne niż osoby z takim samym stażem w mieście.

Zakres	Zarejestrowani bezrobotni według miejsca zamieszkania w końcu 2008 roku				
	Bezrobotni ogółem		Długotrwale bezrobotni		Długotrwale bezrobotni w % do ogółem
Bezrobotni ogółem	**1 473 752**	**100,0**	**753 773**	**100,0**	**51,1**
z tego					
zamieszkali na wsi	670 434	45,5	356 863	47,3	53,2
zamieszkali w mieście	803 318	54,5	396 910	52,7	49,4

W końcu 2008 r. 43,3% długotrwale bezrobotnych zamieszkałych na wsi miało mniej niż 35 lat, w mieście 32,7%. Tym samym osoby długotrwale bezrobotne w mieście są starsze, ale równocześnie lepiej wykształcone. Wykształceniem wyższym w mieście legitymowało się 7,4% długotrwale bezrobotnych (na wsi 3,7%), z kolei wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne i poniżej posiadało 60,2% osób długotrwale bezrobotnych zamieszkałych w mieście (na wsi 71,9%).

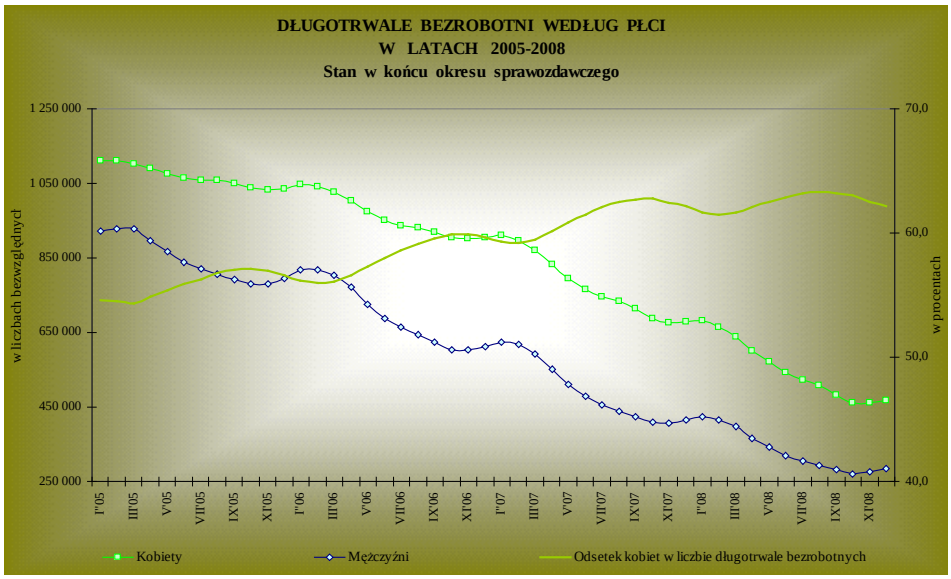
2.5. Długotrwale bezrobotni według płci

Wśród osób długotrwale bezrobotnych, podobnie, jak w populacji bezrobotnych ogółem dominują kobiety i z uwagi na fakt, że liczba zarejestrowanych w urzędach pracy kobiet, w tym również długotrwale bezrobotnych, spadała do końca 2007 r. wolniej niż mężczyzn, udział kobiet w omawianych zbiorowościach systematycznie zwiększał się. W końcu 2008 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 468658 kobiet długotrwale bezrobotnych i 285115 mężczyzn.

Zakres	Długotrwale bezrobotni *w końcu okresu sprawozdawczego*				
	Ogółem	z tego			
		kobiety		mężczyźni	
		w liczbach bezwzględnych	w % do ogółem	w liczbach bezwzględnych	w % do ogółem
2005 r.	1 828 827	1 034 709	56,6	794 118	43,4
2006 r.	1 517 815	905 441	59,7	612 374	40,3
2007 r.	1 094 052	679 933	62,1	414 119	37,9
2008 r.	753 773	468 658	62,2	285 115	37,8

Odsetek kobiet w liczbie długotrwale bezrobotnych zwiększył się z 62,1% w końcu 2007 r. do 62,2% w końcu 2008 r. - wzrost o 0,1 punktu procentowego. W tym samym okresie odsetek kobiet wśród zarejestrowanych kobiet ogółem spadł o 1,6 punktu procentowego (58,2% do 56,6%).

Kobiety długotrwale bezrobotne w końcu omawianego okresu stanowiły 56,2% ogółu zarejestrowanych kobiet, a mężczyźni długotrwale bezrobotni stanowili 44,5% ogółu zarejestrowanych mężczyzn. W populacji bezrobotnych ogółem w końcu 2008 r. na 100 bezrobotnych mężczyzn przypadało 130 kobiet, w przypadku długotrwale bezrobotnych na 100 mężczyzn przypadały 164 długotrwale bezrobotne kobiet. Powyższe dane pozwalają na stwierdzenie, że kobiety są zdecydowanie bardziej narażone na długotrwałe bezrobocie.

Kobiety charakteryzuje dłuższy czas pozostawania bez pracy niż mężczyzn. Długotrwale bezrobotne kobiety w końcu 2008 r. średnio pozostawały w ewidencji 18,8 miesiąca, podczas gdy dla mężczyzn wskaźnik ten wyniósł 17,1 miesiąca, a więc był o 1,7 miesiąca krótszy.

Jednocześnie kobiety bezrobotne ogółem, jak i długotrwale bezrobotne są młodsze i lepiej wykształcone od mężczyzn, a mimo to mają większe problemy ze znalezieniem zatrudnienia i dłużej pozostają bezrobotne.

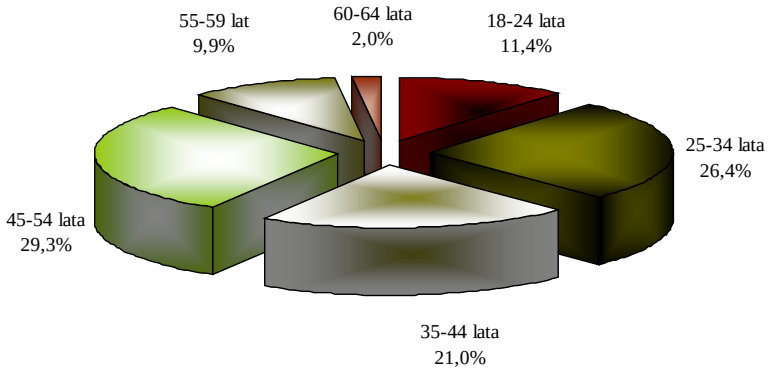
2.6. Długotrwale bezrobotni według wieku

W końcu 2008 r. średni wiek zarejestrowanych w urzędach pracy bezrobotnych wyniósł 37,2 roku, zaś średni wiek długotrwale bezrobotnych wynosił 40,3 roku, czyli był o ponad 3 lata wyższy. Średni wiek bezrobotnych ogółem był o pół roku niższy niż w końcu 2007 r., natomiast średni wiek długotrwale bezrobotnych wzrósł o ponad 2 miesiące.

W strukturze osób długotrwale bezrobotnych w końcu 2008 r. znajdowały się 85683 osoby długotrwale bezrobotne w wieku 18-24 lata i stanowiły one 11,4%

omawianej kategorii bezrobotnych. Wśród bezrobotnych ogółem młodzież stanowiła 20,7%, a więc odsetek bezrobotnych w wieku 18-24 lata był zdecydowanie wyższy niż wśród długotrwale bezrobotnych.

DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI WEDŁUG WIEKU
Stan w końcu 2008 r.

Najbardziej liczną grupę w zbiorowości długotrwale bezrobotnych – 29,3% - stanowiły osoby w wieku 45-54 lata (wśród ogółu bezrobotnych osoby te stanowiły 23,6%) oraz w wieku 25-34 lata – 26,4% (odsetek bezrobotnych w tym wieku był niższy niż w liczbie bezrobotnych ogółem – 28,4%).

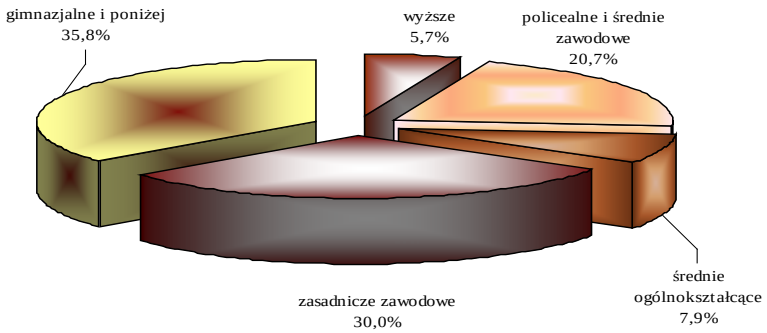
Zakres	Zarejestrowani bezrobotni według wieku w końcu 2008 r.				
	Bezrobotni ogółem		Długotrwale bezrobotni		Długotrwale bezrobotni w % do ogółem
Ogółem	**1 473 752**	**100,0**	**753 773**	**100,0**	**51,1**
z tego według wieku					
18 - 24 lata	304 553	20,7	85 683	11,4	28,1
25 – 34 lata	418 740	28,4	198 787	26,4	47,5
35 – 44 lata	273 866	18,6	158 299	21,0	57,8
45 – 54 lata	347 923	23,6	220 870	29,3	63,5
55 – 59 lat	109 065	7,4	74 845	9,9	68,6
60 lat i więcej	19 605	1,3	15 289	2,0	78,0

Najbardziej narażone na znalezienie się w grupie długotrwale bezrobotnych są osoby w starszych grupach wiekowych, gdzie odsetek długotrwale bezrobotnych w liczbie zarejestrowanych w danej grupie był wyższy niż 70%. Udział długotrwale bezrobotnych w ogółem zarejestrowanych w poszczególnych grupach wiekowych w końcu 2008 r. kształtował się od 28,1% w grupie bezrobotnych w wieku 18-24 lata do 68,6% wśród bezrobotnych w wieku 55-59 lat, przy czym dla osób w wieku 60-64 lata udział ten wyniósł 78,0%. Potwierdza to, że wraz z wiekiem zmniejszają się szanse na szybkie uzyskanie zatrudnienia.

2.7. Długotrwale bezrobotni według poziomu wykształcenia

Mimo dynamicznego wzrostu liczby bezrobotnych legitymujących się dyplomami wyższych uczelni nadal w ewidencji urzędów pracy pozostaje najmniej osób posiadających wykształcenie wyższe. W końcu 2008 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 42637 osób długotrwale bezrobotnych z wyższym wykształceniem i stanowiły one 5,7% długotrwale bezrobotnych. Przy czym należy zaznaczyć, że osoby długotrwale bezrobotne mają niższy poziom wykształcenia niż ogółem zarejestrowani, gdyż wśród bezrobotnych ogółem odsetek legitymujących się wyższym wykształceniem wynosił 8,5%. W tym samym czasie wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne i poniżej posiadało 59,0% bezrobotnych ogółem i aż 65,8% długotrwale bezrobotnych.

DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
Stan w końcu 2008 r.

Zakres	Zarejestrowani bezrobotni według poziomu wykształcenia w końcu 2008 r.				
	Bezrobotni ogółem		Długotrwale bezrobotni		Długotrwale bezrobotni w % do ogółem
Ogółem	**1 473 752**	**100,0**	**753 773**	**100,0**	**51,1**
z tego z wykształceniem					
wyższym	124 848	8,5	42 637	5,7	34,2
policealnym i średnim zawodowym	328 485	22,3	156 074	20,7	47,5
średnim ogólnokształcącym	150 106	10,2	59 326	7,9	39,5
zasadniczym zawodowym	422 057	28,6	226 190	30,0	53,6
gimnazjalnym i poniżej	448 256	30,4	269 546	35,8	60,1

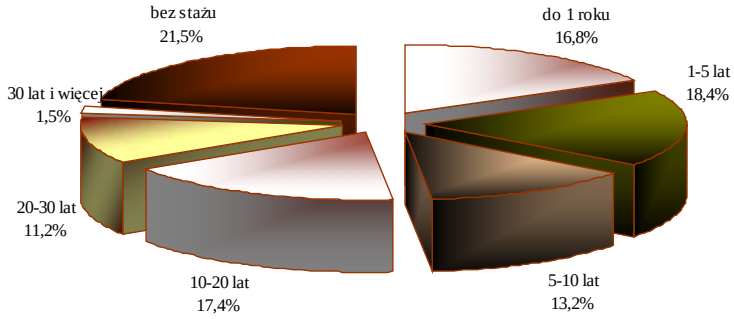
Wykształceniu przypisuje się kluczowe znaczenie w kontekście poszukiwania zatrudnienia. Im wyższy poziom wykształcenia tym mniejsze prawdopodobieństwo znalezienia się w sytuacji długotrwałego bezrobocia, co nie oznacza, że samo posiadanie wyższego wykształcenia wyklucza długie pozostawanie bez pracy.

W końcu 2008 r. wśród bezrobotnych z wykształceniem wyższym odsetek długotrwale bezrobotnych był najniższy i wyniósł 34,2%. W pozostałych grupach ze względu na poziom wykształcenia odsetek ten wzrastał, do 60,1% dla bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. Należy jednak zauważyć, że większe szanse na krótsze pozostawanie bez pracy mają osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (39,5% długotrwale bezrobotnych wśród zarejestrowanych z tym wykształceniem) niż policealnym i średnim zawodowym (47,5%).

2.8. Długotrwale bezrobotni według stażu pracy

W końcu 2008 r. zarówno wśród osób bezrobotnych ogółem, jak i długotrwale bezrobotnych przeważały osoby nie posiadające stażu pracy. Wśród długotrwale bezrobotnych było 162030 osób bez stażu, co stanowiło 21,5% długotrwale bezrobotnych. Kategoria ta prawdopodobnie dotyczy ludzi młodych i dopiero wchodzących na rynek pracy.

DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI WEDŁUG STAŻU PRACY
Stan w końcu 2008 r.

Zakres	Zarejestrowani bezrobotni według stażu pracy w końcu 2008 r.				
	Bezrobotni ogółem		Długotrwale bezrobotni		Długotrwale bezrobotni w % do ogółem
Ogółem	**1 473 752**	**100,0**	**753 773**	**100,0**	**51,1**
z tego według stażu pracy					
do 1 roku	223 401	15,2	126 678	16,8	56,7
1 – 5 lat	302 377	20,5	138 435	18,4	45,8
5 – 10 lat	194 274	13,2	99 660	13,2	51,3
10 – 20 lat	229 605	15,6	131 150	17,4	57,1
20 – 30 lat	158 773	10,8	84 571	11,2	53,3
30 lat i więcej	36 417	2,5	11 249	1,5	30,9
bez stażu	328 905	22,3	162 030	21,5	49,3

Najmniej liczną grupę stanowiły osoby posiadające staż pracy powyżej 30 lat- 11249 osób, tj. 1,5% długotrwale bezrobotnych.

W końcu omawianego okresu najwyższe prawdopodobieństwo znalezienia się w grupie długotrwale bezrobotnych dotyczyło osób posiadających staż pracy 10-20 lat – 57,1% bezrobotnych w tej grupie spełniało kryteria by być zaliczonym do kategorii długotrwale bezrobotnych. Jednocześnie wśród osób bez stażu pracy odsetek ten był znacznie niższy i wynosił 49,3%. Jednak w najlepszej sytuacji były osoby posiadające staż pracy powyżej 30 lat – 30,9% bezrobotnych w tej grupie było długotrwale bezrobotnymi, co może wynikać z faktu, że osoby te w miarę szybko nabywają prawo do świadczeń przedemerytalnych lub osiągają wiek emerytalny.

ANEKS STATYSTYCZNY